МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра англійської філології і перекладу
імені професора І.В. Корунця

Кваліфікаційна робота магістра з перекладознавства
на тему: «Структурно-семантичні особливості англійськомовної термінології дискурсу мультимедійних технологій та способи їх перекладу українською мовою (на матеріалі текстів інформаційних технологій та ЗМІ)»

Студентки групи Мпа 05-20
факультету перекладознавства
освітньо-професійної програми
Перекладознавство: професійно-орієнтований переклад (англійська мова і друга іноземна мова)
за спеціальністю 035 Філологія
Данильчук Катерини Олександрівни

Допущена до захисту
«____»_____ 2021 року

Завідувач кафедри англійської філології та перекладу імені професора І. В. Корунця
_____ _проф. Ніконова В.Г.
(підпис) (ПІБ)

Науковий керівник:
доктор філологічних наук,
професор Ніконова В.Г.

Національна шкала _____
Кількість балів: _____
Оцінка:ЄКТС _____

Київ – 2021

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE

KYIV NATIONAL LINGUISTIC UNIVERSITY

Korunets Department of English Philology and Translation

Master Degree Thesis in Translation Studies
under the title: “ Structural and semantic features of English terminology of multimedia technologies discourse and methods of their translation into Ukrainian (based on information technology texts and media)”

Group MPa 05-20
School of translation studies
Educational Programme Translation Studies: Specialized Translation (English and Second Foreign Language)
Majoring 035 Philology
Kate A. Danilchuk

Research supervisor:
V.G.Nikonova
Doctor of Philology
Full Professor

Kyiv – 2021

Київський національний лінгвістичний університет
Кафедра англійської філології і перекладу
імені професора І. В. Корунця

Затверджую:
Завідувач кафедри англійської філології
і перекладу імені професора І.В. Корунця
_____ (підпис)
д.ф.н., проф. Ніконова В.Г.
"10" вересня 2020 р.

ЗАВДАННЯ
на кваліфікаційну роботу магістра з перекладознавства

студента(ки) _____ курсу_____ групи факультету перекладознавства КНЛУ

_____
(ПІБ студента)

спеціальності 035 Філологія, **спеціалізації** 035.041 Германські мови і літератури (переклад включно), перша – англійська, **освітньо-професійної програми** Перекладознавство: професійно-орієнтований переклад (англійська мова і друга іноземна мова)

Тема роботи _____

_____

Науковий керівник_____

Дата видачі завдання____"10" вересня 2020 р._____

Графік виконання кваліфікаційної роботи магістра з перекладознавства

№ п/п	Найменування частин і план кваліфікаційної роботи	Графік виконання	Підписи студента і керівника
1.	Аналіз наукових першоджерел і складання бібліографії	Жовтень 2020 р.	
2.	Написання теоретичної частини кваліфікаційної роботи (розділ 1)	Листопад 2020 р.	
3.	Добір мовного матеріалу тексту і складання Додатку (100 англійськомовних речень та їх переклад)	Грудень 2020 р.	
4.	Аналіз мовного матеріалу тексту, який досліджується, і написання аналітичної частини кваліфікаційної роботи (розділ 2)	Березень 2021 р.	
5.	Проведення перекладацького аналізу досліджуваного мовного явища і написання практичної частини кваліфікаційної роботи (розділ 3)	Травень 2021 р.	
6.	Написання вступу і висновків дослідження, подання завершеної кваліфікаційної роботи науковому керівнику для попереднього перегляду	Вересень 2021 р.	
7.	Попередній захист кваліфікаційної роботи і подання завершеної кваліфікаційної роботи на кафедру	05 жовтня 2021 р.	
8.	Оформлення документації (відгуки) і підготовка презентації до захисту кваліфікаційної роботи	Жовтень 2021 р.	
9.	Захист кваліфікаційної роботи магістра з перекладознавства	Грудень 2021 р.	

Науковий керівник _____ (підпис)
Студент _____ (підпис)

ВІДГУК НАУКОВОГО КЕРІВНИКА
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА З ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА

студента(ки) _____ **курсу групи** _____ **факультету перекладознавства**
спеціальності 035 Філологія, **спеціалізації** 035.041 Германські мови і літератури (переклад включно), , перша – англійська, **освітньо-професійної програми** Перекладознавство: професійно-орієнтований переклад (англійська мова і друга іноземна мова)_

_____
(ПІБ студента)

за темою_____
_____
_____

Відповідність кваліфікаційної роботи нормативним вимогам (необхідне позначити ∨ або +)		
1.	Наявність основних структурних компонентів	_____ усі компоненти присутні , _____ один компонент відсутній _____ декілька компонентів відсутні
2.	Відповідність оформлення, посилань і списку використаних джерел нормативним вимогам	_____ повна відповідність _____ незначні помилки в оформленні _____ оформлення неправильне
3.	Відповідність побудови вступу нормативним вимогам	_____ повна відповідність _____ відповідність неповна _____ не відповідає вимогам
4.	Відповідність огляду наукової літератури нормативним вимогам	_____ повна відповідність _____ відповідність неповна _____ не відповідає вимогам
5.	Відповідність аналітичної частини дослідження заявленій меті та завданням	_____ повна відповідність _____ відповідність неповна _____ не відповідає вимогам
6.	Відповідність практичної частини дослідження нормативним вимогам	_____ повна відповідність _____ відповідність неповна _____ не відповідає вимогам
7.	Відповідність висновків результатам теоретичної та практичної складових дослідження	_____ повна відповідність _____ відповідність неповна _____ не відповідає вимогам

Особиста думка керівника_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____

_____

Кваліфікаційна робота_____**може бути (не може бути)**
(ПІБ студента)
рекомендована до захисту

_____ **(**_____**)**
(підпис керівника) (ПІБ керівника)

”____” _____ 2021 року

РЕЦЕНЗІЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА
З ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА

студента(ки) _____ **курсу групи** _____**факультету перекладознавства спеціальност**і 035 Філологія, **спеціалізації** 035.041 Германські мови і літератури (переклад включно), перша – англійська, **освітньо-професійної програми** Перекладознавство: професійно-орієнтований переклад (англійська мова і друга іноземна мова)

_____

(ПІБ студента)

За темою_____
_____
___

	Критерії	**Оцінка в балах**
1.	Наявність основних компонентів структури роботи — ***загалом 10 балів*** (усі компоненти присутні – **10**, один компонент відсутній – **5**, декілька компонентів відсутні – **0**)	
2.	Відповідність оформлення роботи, посилань і списку використаних джерел нормативним вимогам до кваліфікаційної роботи — ***загалом 10 балів*** (повна відповідність – **10,** поодинокі огріхи у форматуванні – **8**, незначні помилки в оформленні – **6**, значні помилки в оформленні – **4**, оформлення переважно не відповідає вимогам **– 0**)	
3.	Відповідність побудови вступу нормативним вимогам — ***загалом 10 балів*** (повна відповідність – **10**, поодинокі огріхи стилістичного характеру – **8**, несуттєві помилки у формулюваннях – **6**, суттєві помилки у формулюваннях – **4**, не відповідає вимогам за структурою і змістом – **0**)	
4.	Відповідність огляду наукової літератури нормативним вимогам — ***загалом 10 балів*** (повна відповідність – **10**, несуттєві помилки у формулюваннях – **8**, недостатня кількість проаналізованих іноземних джерел (мін. 30%) – **6**, відсутній критичний аналіз наукових праць – **4**, не відповідає вимогам за структурою і змістом – **0**)	
5.	Відповідність аналітичної частини дослідження заявленій меті та завданням — ***загалом 10 балів*** (повна відповідність – **10**, несуттєві огріхи стилістичного характеру – **8**, несуттєві помилки при аналізі фактичного матеріалу –**6**, суттєві помилки при аналізі фактичного матеріалу – **4**, відсутність власного аналізу фактичного матеріалу (100 речень) – **0**)	
6.	Відповідність практичної частини дослідження нормативним вимогам — ***загалом 10 балів*** (повна відповідність – **10**, несуттєві огріхи стилістичного характеру – **8**, несуттєві помилки при перекладі фактичного матеріалу – **6**, суттєві помилки при перекладі й аналізі фактичного матеріалу – **4**, відсутність перекладацького аналізу фактичного матеріалу (100 речень) – **0**)	
7.	Відповідність висновків результатам теоретичної та практичної складових дослідження — ***загалом 10 балів*** (повна відповідність – **10**, несуттєві огріхи стилістичного характеру – **8**, неповне висвітлення результатів дослідження – **6**, часткове висвітлення результатів дослідження – **4**, не відповідає результатам дослідження – **0**)	

Усього набрано балів: _____

_____ _____

(ПІБ рецензента) (підпис рецензента)

”____” _____ 2021 р

Завідувачеві кафедри
англійської філології і перекладу імені професора І. В. Корунця
д.ф.н., проф. Ніконовій В.Г.

_____

(ПІБ студента)
ІІ курсу другого (магістерського) рівня вищої освіти, денної форми здобуття освіти,
групи _____
факультету перекладознавства,
освітньо-професійної програми Переклад і міжкультурна комунікація
(німецька мова і друга іноземна мова)
Контактний телефон:_____

З А Я В А

Прошу допустити мене до захисту кваліфікаційної роботи магістра з перекладознавства на тему
«__
_____» в
екзаменаційній комісії з атестації здобувачів вищої освіти ступеня «магістр».
Науковий керівник

_____

(посада, ПІБ).
Ознайомлений / ознайомлена з Положенням про академічну доброчесність здобувачів вищої освіти Київського національного лінгвістичного університету (перший (бакалаврський) і другий (магістерський) рівні вищої освіти; денна і заочна форми здобуття освіти).
Даю дозвіл на перевірку моєї кваліфікаційної роботи на академічний плагіат.
Повідомлений / повідомлена, що в разі наявності рівня оригінальності кваліфікаційної роботи менше 50 % вона не буде допущена до захисту, а я буду відрахований / відрахована з Університету за невиконання індивідуального навчального плану.
У разі допуску моєї кваліфікаційної роботи до захисту даю дозвіл на розміщення цієї роботи в репозитарії Університету.
До цієї заяви додаю один примірник кваліфікаційної роботи в паперовому вигляді і електронний варіант цієї роботи. Електронна версія моєї роботи збігається (ідентична) з друкованою.

_____ _____
(підпис) (ПІБ)

«___» _____ 2021 р.

ЗМІСТ

ВСТУП 2
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ ТЕРМІНІВ У МОВОЗНАВСТВІ І ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВІ 6
1.1 Терміни як перекладознавча проблема 6
1.2 Перекладацькі стратегії відтворення термінології медіадискурсу 14
1.3 Особливості дискурсу мультимедійних технологій та специфіка його перекладу 22
Висновки до розділу 1 36
РОЗДІЛ 2 ТИПОЛОГІЯ І ФУНКЦІЇ ТЕРМІНІВ У ДИСКУРСІ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ 38
2.1 Семантична класифікація термінів у дискурсі мультимедійних технологій 38
2.2. Структурні моделі термінів у дискурсі мультимедійних технологій 49
2.3 Прагматичні функції термінів у дискурсі мультимедійних технологій 56
Висновки до розділу 2 60
РОЗДІЛ 3 ВІДТВОРЕННЯ ТЕРМІНІВ У ПЕРЕКЛАДІ ТЕКСТІВ ДИСКУРСУ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ 62
3.1 Способи еквівалентного відтворення українською мовою термінів у перекладах текстів англомовного дискурсу мультимедійних технологій 62
3.2 Застосування перекладацьких трансформації для збереження прагматичних функцій термінів у перекладі текстів англомовного дискурсу мультимедійних технологій 67
Висновки до розділу 3 79
ВИСНОВКИ 80
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ 84
СПИСОК ДОВІДКОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ 91
СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ 92
ДОДАТОК А. Англомовні терміни у дискурсі мультимедійних технологій та їх україномовний переклад 98
SUMMARY 102

ВСТУП

Динамічний розвиток термінологічної системи галузі мультимедійних технологій в умовах сучасної глобалізації світу та постійні інноваційні процеси в науці і техніці зумовлюють необхідність розширення термінологічних досліджень і вдосконалення способів і методів перекладу англомовної терміносистеми українською мовою зокрема. Інтенсифікація інноваційних процесів, разом із глобалізаційними процесами в сучасному соціумі, слугують збагаченню терміносистеми української мови лексичними одиницями і їх сполученнями, пов’язаними зі сферою медіадискурсу.

Теоретико-методологічні основи термінології були закладені ще в 30-ті роки XX ст. О. Реформатським, Г. Винокуром і розвинуті сучасними вітчизняними та зарубіжними дослідниками О. Суперанською, В. Даниленко, Л. Буяновою, Т. Панько, С. Гриньовим, Т. Каде, В. Лейчиком та ін. У цьому зв’язку слід згадати наукові розробки В. Коптілова, Т. Кияка [7], Н. Кащишина, А. Д’якова [4], В. Карабана [6] та ін. Наукові розвідки цих вчених присвячені не тільки дослідженню термінів у галузі мультимедійних технологій, а й їх відтворенню в англо-українському перекладі.

Актуальність курсового дослідження зумовлено зацікавленням лінгвістів таким перспективним напрямом сучасної лінгвістики як теорія перекладу термінологічної лексики та недостатнім опрацюванням обраної проблеми, а також усе зростаючим інтересом сучасної англістики до термінологічних одиниць, зокрема на позначення понять і явищ в галузі мультимедійних технологій. Структурно-семантичні особливості і англо-український переклад термінології мультимедійного дискурсу належить до важливих лінгвістичних та перекладознавчих проблем, що зумовлює необхідність її комплексного дослідження як в теоретичному, так і в практичному аспектах.

Актуальність обраної теми визначається також необхідністю теоретичного осмислення загальних і специфічних питань, пов'язаних з

подальшим вивченням предметно-семантичної класифікації термінологічних одиниць, які вживаються в англомовному тексті дискурсу мультимедійних технологій. Вивчення перекладу означених термінів виявляється цілком слушним в силу того, що, вивчаючи і описуючи реальне вживання терміна в метамові, дослідник, по-перше, переслідує прагматичні цілі упорядкування «взаємності» мови як своєрідного коду, а по-друге, допомагає в тлумаченні терміну. Цей аспект також є значимий.

Метою магістерської роботи є: теоретичне дослідження англомовної термінології медіадискурсу в лінгвістичній та перекладознавчій науці; аналіз перекладу англомовних термінів, характерних для текстів дискурсу мультимедійних технологій, на українську мову.

Об'єктом дослідження виступає термінологія мультимедійної галузі в англійській мові.

Предмет дослідження – предметно-семантична класифікація термінів мультимедійного дискурсу англійської мови та особливості їх перекладу на українську мову.

У процесі дослідження ставилися і вирішувалися такі **завдання:**

– вивчити терміни як перекладознавчу проблему;

– розглянути перекладацькі стратегії відтворення термінології медіадискурсу;

– дослідити особливості дискурсу мультимедійних технологій та специфіка його перекладу;

– здійснити семантичну класифікацію термінів у дискурсі мультимедійних технологій;

– проаналізувати структурні моделі термінів у дискурсі мультимедійних технологій;

– дослідити прагматичні функції термінів у дискурсі мультимедійних технологій...

– розглянути способи еквівалентного відтворення українською мовою термінів у перекладах текстів англомовного дискурсу мультимедійних технологій;

– обґрунтувати доцільність застосування перекладацьких трансформації для збереження прагматичних функцій термінів у перекладі текстів англомовного дискурсу мультимедійних технологій.

Методи дослідження. У роботі використано комплекс методів, а саме: аналіз лінгвістичної та навчально-методичної літератури, необхідний для розуміння понятійного апарату дослідження; метод аналізу словникових дефініцій; методи контекстуального аналізу; метод статистичного підрахунку; описовий метод для виявлення закономірностей лексичних, перекладацьких відповідників; метод систематизації для структурно-семантичної класифікації термінів медіадискурсу та їх перекладацьких відповідників; етимологічний аналіз для розкриття лексико-семантичного значення термінів медіадискурсу; словотвірний та компонентний аналіз для вивчення способів утворення термінів; кількісний аналіз досліджуваних термінів.

Наукова новизна роботи полягає у тому, що в ній уперше узагальнено особливості функціонування термінів в англомовних медіатекстах (на матеріалі текстів дискурсу мультимедійних технологій); наведено структурно-семантичну класифікацію термінів у дискурсі мультимедійних технологій, а також досліджено особливості їх відтворення у перекладі з англійської на українську мову.

Теоретичне значення роботи. У роботі узагальнені відомості про терміносистему в англійському дискурсі мультимедійних технологій, особлива увага звернута на структурно-семантичний поділ термінів медіадискурсу в англійській мові, а також здійснено аналіз перекладацьких трансформацій, використовуваних при відтворені англійських термінів українською мовою.

Практична значимість дослідження полягає в тому, що його результати можуть бути придатними у ході підготовки студентами наукових робіт з лінгвістики, англійської термінології, а також створення проектів з вивчення особливості перекладу термінологічних одиниць галузі мультимедійних технологій студентами, які спеціалізуються на вивченні іноземної лексикології. Результати проведеного дослідження можуть бути застосовні у лексикографії при укладанні лінгвістичних термінологічних словників.

Апробація матеріалів дослідження – результати дослідження апробовані

Структура та обсяг роботи. Відповідно до поставлених мети і завдань дослідження магістерська робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків та списку використаних джерел, списку довідкової літератури та списку джерел ілюстративного матеріалу (28 найменувань). Загальний обсяг роботи складає 90 сторінок друкованого тексту.

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ ТЕРМІНІВ У МОВОЗНАВСТВІ І ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВІ

1.1 Терміни як перекладознавча проблема

Термін як перекладознавча проблема знаходиться в центрі уваги теорії перекладу досить давно і сприймається як явище інтернаціональне, а значить, легко перекладається з однієї мови на іншу. На важливість адекватної передачі терміна при перекладі спеціальних текстів вказували Г. Гончаров, Л. Латишев, Л. Міньяр-Бєлоручев, Л. Нелюбін, Я. Рецкер, Г. Стрілківський, Б. Шванебах, А. Швейцер та ін. Проте дана проблема зберігає свою актуальність і нині. Це пов'язано, перш за все, з розширенням міжнародних контактів в різних областях: науці, техніці, економіці, юриспруденції та інших сферах, в тому числі і у масмедійній. Це, в свою чергу, призводить до збільшення числа перекладних текстів за даними напрямками, що містить лексику на позначення денотати іноземної мови і відсутні у носіїв мови перекладу.

За словами Н. Абабілової та В. Білокамінської, терміни належать до лексики, яка динамічно розвивається, користується попитом у фахівців різних галузей та вимагає особливої уваги. Водночас при їх перекладі виникають певні труднощі, оскільки адекватний переклад є неможливим без додаткових знань, пов’язаних з походженням, класифікацією, функціонуванням та особливостями перекладу саме термінологічної лексики (Абабілова: 126). Термін може по праву вважатися однією з найбільш складних перекладацьких проблем в силу того, що він містить в собі властивості терміна лексичної одиниці, яка регламентовано закріплює наукові поняття за знаками мови з метою заміщення в офіційній комунікації референтів спеціальних сфер людської діяльності. в порівняльному мовознавстві. Якщо завдання перекладу – забезпечення еквівалентності як спільності змісту текстів оригіналу і перекладу, то при перекладі спеціальних текстів, зокрема текстів дискурсу мультимедійних технологій, термінам слід приділяти особливу увагу: саме вони визначають інформаційний зміст спеціального тексту, будучи

своєрідними ключами, організують, структурують і кодують спеціальну інформацію. Отже, саме стосовно термінів найбільш гостро постає питання про можливість досягнення еквівалентності при існуванні відмінності кодових одиниць. Для розуміння проблем перекладу терміна необхідно звернутися до специфіки терміна.

Терміни є пластом спеціальної лексики. Це твердження можна підтвердити словами О. Реформатського про те, що термінами є «слова спеціальні, обмежені своїм особливим призначенням; слова, які є однозначними як точний вираз понять і називання речей» (Реформаторський: 61). Термін є результатом когнітивної діяльності людини, одним із компонентів соціальної пам'яті, важливим чинником професійної комунікації.

Термінологічна лексика – самостійний пласт лексики загальнолітературної мови. Терміни є складовими загальної лексичної системи сучасної англійської літературної мови, в яку вони входять в складі конкретної терміносистеми. Терміни функціонують в підсистемі загальнолітературної мови – мови науки і техніки (Литвиненко: 58).

Сукупність термінів, які використовуються в тій чи іншій сфері знання, називаються термінологією, а науку, що вивчає термінологію, прийнято називати термінознавством. Термінологія відображає все нове, що відбувається в різних сферах науки і техніки, і є найбільш живою частиною словникового складу мови, яка постійно розвивається та оновлюється. У зв'язку з цим можна припустити, що в сфері термінологічного словотвору розкриті новітні тенденції в словотворенні взагалі.

Сьогодні на проблему функціонування термінології в різних текстах спрямовано підвищену увагу лінгвістів. Це пов'язано з тим, що сьогодні з бурхливим зростанням науково-технічних знань більше 90 відсотків слів у багатьох сучасних мовах є термінами. При цьому, як зазначає С. Гриньов-Гриневич, зростання числа спеціальної лексики значно перевершує зростання загальновживаної лексики. Більш того, багато термінів мають можливість

проникати до складу загальновживаної лексики і ставати загальною лексикою мови (Гриньов-Гриневич: 5).

Згідно етимологічного аналізу, слово «термін» утворено від латинського кореня *ter* зі значенням «переступати, досягати мети, яка по той бік». Отже, спочатку слово «термін» позначало сторожа порогу, священної ділянки, сторожа всього, що в межах охоронного кордону, кордону культури. В цьому значенні слово «термін» використовувалося в сфері релігії, згодом з'явилося у філософії, а ще пізніше перейшло і в інші наукові дисципліни - медицину, теологію, лінгвістику і т.д.

У сучасному розумінні слово «термін» не має нічого спільного з початковим значенням. Однак в даний час не існує точного і загальноприйнятого визначення поняття «термін», незважаючи на те, що багато лінгвістів намагалися відобразити в єдиному визначенні всі властивості і різновиди термінів. Такий стан справ з дефініцією поняття «термін» пов'язане з тим, що термінознавство – це відносно молода наукова галузь, в якій ще не виділено однозначне визначення поняття «термін». Більш того, мові властиво змінюватися з плином часу. Отже, і дефініція поняття буде змінюватися.

Різні підходи до трактування поняття «термін» пов'язані також з такими чинниками:

- відмінностями наук, в яких вивчається термін;
- багатогранністю поняття;
- особистісним баченням проблеми кожним з учених (Карабан: 87-88).

Отже, існує кілька поглядів на природу терміна. По перше, визначення поняття «термін» виводиться виходячи з його функцій, виконуваних всередині конкретної термінологічної системи. По-друге, термін визначається виходячи з наявності в ньому спеціального термінологічного значення. По-третє, лінгвісти вважають, що лексичне значення не може бути виявлено в терміні, бо поняття терміну ніби приписується або прикладається (Сусименко: 135).

Дефініція поняття «термін» може бути різною залежно від того, в якій галуз його розглядають. Так, дефініція поняття «термін» в рамках формальної

логіки є дуже широким. З цього ракурсу термін є будь-яким поняттям, вираженим словом. У вужчому розумінні термін є лексичною одиницею, найменуванням чітко визначеного поняття, тобто спеціальним словом, прийнятим для позначення певного предмета або явища в певній галузі знань (Українсько-англійський: 399).

Багато вчених намагалися дати визначення поняття «термін» (Е. Сусименко, С. Рождественська, О. Южакова). Однак ми вважаємо, що найбільш повно воно відображене в дослідженнях С. Барака. Він визначає науково-технічні терміни як «слова або словосполучення, які передають поняття певної галузі науки і техніки, відображають суть явищ і предметів об'єктивної реальності з максимальною глибиною, яка знаходиться на даному рівні людського знання, і мають точне наукове позначення» (цит. за: : 3].

Терміни розглядаються за такими критеріями: 1) корисність терміна (тобто його потреба, його мовна значимість, яка визначається конкретним комунікативним актом); 2) частота вживання (частотність визначається як «показник функціонування слова в мовленні», який «залежить від семантики, граматичних властивостей, від змісту текстів і соціопрофесійних характеристик мовця»); 3) нерозкладеність (тенденція до моносемічності в межах свого термінологічного поля) (Кислухина: 85).

Термін не є елементом загальної мови, поки його зміст не стає широко відомим. А коли позначуване ним поняття виходить за межі спеціальних і стає елементом загальномовної семантики, то термін входить в загальну мову і стає загальновживаним (при цьому залишаючись як і раніше терміном у термінологічній системі). Таким чином, в загальній мові немає термінів як мовних знаків, регламентованих режимом тієї чи іншої семіотичної системи, а існують слова, які за походженням є термінами. Семантика термінологічних полів служить постійним джерелом збагачення семантики загальномовної, а тому і джерелом поповнення словникового складу. Цей постійний органічний контакт визначає місце і форму існування терміна в терміносистемі загальної мови.

Структура терміна пов'язана з його семантикою, а точніше семантика термінологічної одиниці частіше, ніж це стосується загальнонаціональної лексики, формально виражається структурними особливостями терміна. На думку А. Суперанської, термін відрізняється від загальновживаного слова своєю лексичною сполучуваністю. Дослідниця стверджує, що «поза своїм полем спеціальна лексика залишається або зовсім незрозумілою, або вживається в іншому значенні і має іншу валентність та інші системні зв'язки. Таким чином, для того щоб бути зрозумілою, спеціальна лексика повинна бути співвіднесена зі своїм полем, де структурно-системні зв'язки організовані своїм особливим чином» (Суперанская: 29).

Цього погляду дотримується також С. Нікітіна, яка вказує, що терміни відрізняться від загальновживаних слів тим, що вони називають спеціально створений компонент тієї чи іншої професії або спеціальності (Никитина: 28). З іншого боку, слово від терміна відрізняється тим, що терміни пов'язані з поняттями з певної галузі знань, а слова називають побутові властивості будь-якого предмета або явища.

Основними критеріями відмінності терміна від звичайного слова вважають однозначність терміна, тенденції термінології до стійкості і уникнення варіативності (Суперанская: 30). З іншого боку, той факт, що термін може і не дотримуватися вищенаведених критеріїв, є сьогодні достовірно підтвердженим. Однак не всі дослідники природи термінів згодні з відмінністю терміна від загальновживаного слова. Так, Л. Білозерська, стверджує, що термін, володіючи подвійною природою, є як одиницею терміносистеми, так і одиницею загальної системи мови: «термін – не особливе слово / слова, а тільки слово / слова з особливою функцією (Білозерська: 59).

Цей факт можна підтвердити також тим, що термінологія в сучасних умовах зазнає деяких змін. Терміни втрачають свою вузьку спрямованість, спеціалізованість, мають широку популярність і уживаність в різних

ситуаціях. Н. Ахренова називає даний процес детермінализацією і визначає дві її стадії:

1. Входження слова у вигляді слова з термінологічним значенням до складу загальновживаної мови.

2. Перенесення значення терміна на інше «побутове» слово, виникнення слова на основі терміна (Ахренова: 30).

Наприклад, термін *to download*, що відноситься до комп'ютерної термінології, міцно увійшов в загальновживану лексику, став широко використовуватися в мові, а потім набув нового, нейтрального значення.

Оскільки терміни з'являються в мові з метою позначити нове поняття, їх основною функцією є номінативна функція, під якою розуміється номінація предметів і явищ тієї чи іншої наукової галузі знань (Білозерська: 28). Але крім номінативної функції, термінологія англійської мови має можливість виконувати ряд додаткових функцій. Так, на думку С. Меркель, термін покликаний виконувати дефінітивну функцію. Ця функція передбачає можливість терміна заміщати дефініцію, об'ємну за своїм розміром і тому неактивну в контексті (цит. за: Білозерська: 29).

Термінологія може виконувати також смислову функцію. Це пов'язано з тим, що термін покликаний відображати необхідні ознаки поняття, які створюють як спільність, так і специфічність понять. Виходячи з даної функції, кожна одиниця мови має можливість використовуватися як термін, коли вона позбавляється фонових знань і набуває окремих семантичних значень, характерних для тієї чи іншої наукової галузі (Білозерська: 34).

Виділяють також низкуд додаткових функцій термінології:

- сигніфікативна функція (позначення предмета);

- комунікативна функція, бо термін передає спеціальне знання;

- евристична функція, тобто функція відкриття нового знання, яка визначається участю терміна в процесі наукового пізнання;

- когнітивна функція, яка характеризує термін як результат тривалого процесу пізнання сутності предмета або явища об'єктивної дійсності, інакше

кажучи, термін є вербалізацією спеціального концепту, який спочатку може бути просто уявним об'єктом або проявом чуттєвого пізнання (Карабан: 89).

Виходячи з вищевикладеного, можна зробити висновок, що термін є спеціальною лексичною одиницею, яка використовується в професійній діяльності з метою передачі наукової інформації. Термін виконує в контексті основну номінативну функцію і додаткові дефінітивну, смислову, сигнифікативну, комунікативну, евристичну і когнітивну функції. Серед основних ознак терміна, що відрізняють його від загальновживаного слова, можна виділити:

- наявність термінологічного значення;
- номінативність;
- однозначність (іноді багатозначність);
- езотеричність;
- стислість;
- контекстуальна стійкість;
- відсутність емоційності і експресивності;
- мотивованіст;
- системність.

Науково-технічні терміни як мовні знаки, що позначають поняття спеціальної, професійної наукової чи технічної галузі, становлять істотну питому вагу науково-технічних текстів і одну з суттєвих перекладацьких труднощів через їх неоднозначність, відсутність термінів-відповідників, особливо по відношенню до термінів-неологізмів, у мові перекладу та національна варіативність термінологічних одиниць (тобто наявність різних термінів в американському, британському, австралійському, канадському та інших варіантах англійської мови, що позначають одне й те ж явище, процес, об’єкт дійсності тощо) (Абабілова: 126).

За словами Т. Кияк, переклад терміна – це точне відтворення оригінального терміна засобами іншої мови за умови збереження лексико-семантичного значення й стилю. Умова існування зазначеної єдності

відтворюється на іншій мовній основі, в силу чого перетворюється на нову єдність, притаманну мові перекладу. На переконання науковця, для максимально повної передачі термінологічного поняття мови оригіналу слід не лише шукати в мові перекладу адекватні терміни та відповідні лексичні одиниці, а й відбирати максимально близькі граматичні форми й стилістичні чинники (Кияк: 105).

Переклад термінології – це не механічна підстановка еквівалентів термінів, наявних в мові перекладу, оскільки лише незначна кількість термінів має точний еквівалент в іншій мові. Відмінності в способах найменування понять на мовах оригіналу та перекладу, як і змістовні відмінності номінацій змушують перекладача висувати чіткі вимоги до відбору засобів перекладу. Особливі труднощі переклад термінологічної лексики викликає в тих випадках, коли в мові перекладу не існує термінопозначення для відповідного поняття. В цих умовах на практиці перекладач змушений вдаватися до описового перекладу або «кальки». Це робить ще більш актуальним і складним завдання складання перекладних термінологічних словників, в терміносистемах яких повинні знайти відображення новітні досягнення в області науки, техніки, економіки та культури.

Переклад спеціальних текстів, зокрема дискурсу мультимедійних технологій, викликає, в першу чергу, певні термінологічні труднощі. За словами А. Колесник та О. Бєлікової, основні причини існування труднощів перекладу термінів, перш за все, пояснюються розбіжностями в мовній картині світу англійської та української культур, специфікою багатозначності лексичних одиниць в англійській та українській мові, відсутністю у мові перекладу точних відповідників слів-термінів, особливості словотвору і термінотворення в обох мовах та ін., проте існує набір перекладацьких прийомів, що дозволяє при ефективному їх використанні побороти будь-які перекладацькі труднощі (Колесник: 719).

Таким чином, переклад термінів вимагає знання тієї галузі науки чи техніки, якої стосується переклад, розуміння змісту термінологічних одиниць англійською мовою і знання перекладної термінології рідною мовою.

1.2 Перекладацькі стратегії відтворення термінології медіадискурсу

Основною тенденцією останніх лінгвістичних розробок щодо багатоаспектного аналізу перекладу спеціального тексту, а також сучасними вимогами до перекладу, коли перекладач зобов'язаний дотримуватися не лише вимоги передати зміст тексту оригіналу, а й оптимально відтворити його прагматичні характеристики. Це стосується і перекладацьких стратегій відтворення термінологічних одиниць медіа дискурсу. Досягти успішного перекладу термінології медіадискурсу перекладачеві допомагає чітко напрацьована стратегія перекладу.

Термін «стратегія перекладу» є неоднозначним і розуміється по-різному. У нашому дослідженні під стратегією перекладу будемо розуміти процес побудови загальної діяльнісної схеми перекладу всього тексту (певного загального плану з реалізації перекладацької діяльності) (Нуриев: 151). Основними завданнями перекладача при здійсненні перекладу, за словами Л. Венуті, є вибір тексту для перекладу і вироблення методу для його перекладу. Причому обидва види завдань детермінуються різними факторами: культурними, економічними, політичними» (Venuti: 240). На думку С. Юхимець, створюваний автором перекладу загальний підхід до здійснення перекладацької діяльності є результат співвіднесення всіх компонентів перекладацької стратегії – орієнтування в ситуації, формулювання мети, прогнозування і планування (Юхимець: 223).

Основна специфіка перекладу термінів полягає в тому, що найважливішою умовою досягнення еквівалентності є збереження в перекладі змістовної точності одиниць мови оригіналу, забезпечення абсолютної ідентичності понять, які передаються термінами мови оригіналу і мови

перекладу. Іншими словами, якщо терміни обох мов кодують поняття відповідної наукової галузі, а тотожність кодів відправника і одержувача є елементарною умовою успішної комунікації, то саме забезпечення тотожності позначуваних термінами понять являє собою найважливіше завдання перекладу тексту, зокрема тексту англомовного дискурсу мультимедійних технологій. Виявлення розбіжностей в системі понять, які висловлюються термінами мови оригіналу і мови перекладу – важливий крок на шляху міжмовної гармонізації терміносистем, що забезпечує вирішення проблем перекладу термінів. У тих випадках, коли семантичні розбіжності необхідно підкреслити при перекладі, можливе використання додаткових уточнюючих мовних засобів, наприклад коментарів (Базаліна: 3-4).

Говорячи про семантичні розбіжності двох мов, слід брати до уваги, що термінологічний переклад є не тільки способом обміну науковою інформацією, а й частиною лінгвокультурної комунікації, в межах якої перекладач відіграє роль посередника при обміні культурним і науковим надбанням різних народів. Тому глибоке розуміння лінгвокультури і соціокультури мови оригіналу є необхідною умовою для досягнення ефективного результату перекладу термінів (Стежко: 496). Лексикологічна невідповідність обсягів понять англо-української термінології як відображення культурного і когнітивного дисонансу в практиці номінування подій, станів справ, явищ тощо справедливо називати системним дисонансом (Власенко: 173).

С. Гриньов-Гриневич в своїй статті «Про термінологічні аспекти науково-технічного перекладу» розрізняє дві основні ситуації, що виникають при перекладі термінів: 1) коли в мові перекладу існують еквіваленти терміна оригіналу, зафіксовані в словниках; 2) коли такі еквіваленти відсутні (Гриньов-Гриневич: 75).

А з точки зору труднощі розуміння і перекладу термінів С.В. Гриньов-Гриневич ділить їх на три групи: а) терміни, що позначають іноземні реалії, ідентичні вітчизняним реаліям; б) терміни, що позначають іноземні реалії, для

яких відсутні вітчизняні реалії, але є загальноприйняті термінологічні еквіваленти; в) терміни, що позначають іноземні реалії, для яких відсутні вітчизняні аналоги, і немає загальноприйнятих термінологічних еквівалентів (Гриньов-Гриневич: 77).

Ситуація, коли в мові перекладу існує однозначний і офіційно закріплений еквіваленти одиниці перекладу, очевидно, не викликає певних проблем при перекладі. Тоді як у другій ситуації, з причини відсутності загальноприйнятого еквівалента, виникають певні труднощі. У Ю. Стежко ми зустрічаємо пояснення такого поняття, як «тимчасово безеквівалентний термін». Безеквівалентність – це наслідок відображення національних характеристик окремих мовних рівнів. Ю. Стежко дає наступне визначення безеквівалентної лексики: «Безеквівалентна лексика – це лексичні одиниці, в яких відбивається етнічно специфічна характеристика об'єктивної дійсності на понятійному і лінгвістичному рівнях» (Стежко: 498). В. Яблочнікова безеквівалентну лексику визначає як лексичні одиниці, що слугують для вираження понять, є відсутніми в іншій культурі та мові, лексика, що відносяться до особливих соціокультурних елементів, характерних лише для певної національної культури, а також слова, які «не мають перекладу на іншу мову одним словом, не мають еквівалентів за межами мови, до якої вони належать» (Яблочнікова: 251). Тобто основною проблемою перекладу безеквівалентної лексики залишається відсутність єдиної її класифікації, проте в основу всіх наявних класифікацій покладено предметний принцип. Тому безеквівалентна лексика – це слова, що служать для відтворення реалій, відсутніх в іншій культурі та в іншій мові, слова, що відносяться до приватних культурних елементів, властивих тільки для певної нації, а також слова, що не мають еквівалентів за межами мови, до якої вони належать (Яблочнікова: 251). Переклад такої лексики вимагає від перекладача творчого підходу і глибоких знань лінгвокраїнознавства при перекладі її на іншу мову.

Методом вирішення проблеми безеквівалентності можна назвати процес сінонімізації. Під сінонімізацією слід розуміти підбір і аналіз синонімів як

певний спосіб розробки синонимики галузевих термінів, що дозволяє удосконалювати практику професійно орієнтованого перекладу. Даний метод дозволяє більш точно взаємозв’язок терміни і їх поєднання певних сфер діяльності або галузей знань (Власенко: 172).

На думку С. Власенко, адекватний переклад галузевої термінології пов'язаний з розумінням і «розпредмечуванням» її смислового змісту мовою оригіналу і позначення на мові перекладу (Власенко: 173). Не можна не погодитися з тим, що базовий навик перекладача дійсно полягає в коректному присвоєнні словесних значень одиницям термінологічної системи або іншим одиницям тексту, «розпредмеченим» і засвоєним в ході їх активного сприйняття в процесі перекладу. З метою розвитку цього основоположного навику важливою є синонімізація (Власенко: 174).

Метод сінонімізації полягає у вибудовуванні множинного ряду варіантів перекладу з урахуванням виявлених перекладацьких прецедентів або їх коригування шляхом побудови списку своїх варіантів тлумачення. Таким чином, можна сказати, що процес сінонімізації грунтується на процедурі «інвентаризації» прикладів перекладу даного терміна, які слід розглядати як перекладацькі прецеденти (або як випадки перекладацької практики), в тій чи іншій мірі показові з точки зору перекладача (Власенко: 175).

В. Лейчик називає три загальних умови адекватного перекладу термінів в наукових текстах. По-перше, повинен бути здійснений правильний (адекватний) переклад окремих термінів, вжитих у тексті. По-друге, кожен термін, який відтворюється чужою мовою, повинен перекладатися з точки зору терміносистем, що мають мсісце у мові оригіналу та мові перекладу. По-третє, повинні враховуватися відмінності термінів, що визначаються специфікою передавання кожною з цих мов (Лейчик: 40-41).

Т. Кияк, вивчаючи особливості перекладу термінів у спеціальних текстах, обґрунтовує необхідність брати до уваги низку широковідомих рекомендацій перекладу, які стосуються термінологічних основ перекладу:

1) в перекладі мають вживатися терміни, затверджені відповідними державними стандартами;

2) автор перекладу повинен розуміти, до якої галузі науки чи техніки відноситься термінологічна одиниця, що перекладається, особливо іноземна;

3) якщо в тексті оригіналу зустрічається термін, не зафіксований у відповідних словниках, то перекладач повинен сам підібрати перекладний еквівалентний відповідник за допомогою довідкової літератури, або ж проконсультуватися у фахівця тої галузі, до якої належить термін; в крайньому випадку термінологічну одиницю можна передати описовим способом перекладу;

4) у тексті перекладу необхідно уникати синонімічного вживання термінологічних одиниць; всі терміни, скорочення, символи повинні бути уніфіковані;

5) якщо в тексті оригіналу знайдена смислова помилка, пов’язана з написанням термінологічної одиниці, перекладач повинен виконати переклад відповідний до оригіналу, а у коментарях зазначити про наявність помилки і запропонувати правильний варіант;

6) терміни, які є чужими для мови перекладу, мають залишатися в мові перекладу і вказуватися в дужках;

7) термінологічні одиниці, які подані в тексті оригіналу латиною, не перекладаються й залишаються в оригіналі;

8) при перекладі не допускається довільне скорочення термінологічних одиниць;

9) номенклатури залишаються в первісному вигляді;

10) спеціальні знаки та одиниці фізичних величин повинні відповідати технічним стандартам (Кияк: 107).

А. Колесник та О. Бєлікова досліджуючи стратегії перекладу англійської термінологічної системи на українську мову, акцентують увагу на тому, що необхідно розрізняти випадки, коли варіантні відповідники лексичної одиниці наведено в словнику та коли вони частково або повністю відсутні в словниках.

У першому випадку перекладач вирішує завдання вибору одного адекватного в даному контексті варіантного відповідника лексеми мови оригіналу з кількох, наведених у словнику. Для цього перекладач повинен чітко визначити лексично-семантичний значення лексичної одиниці, після чого підібрати найближчий з наведених у словнику варіантний відповідник. Якщо ж варіантні відповідники певної лексеми вихідної мови відсутні в словниках, перекладач спочатку також повинен чітко визначити, в якому значенні вжито багатозначну лексему, після чого перекласти її одним із способів перекладу слів (Колесник: 726). Автор перекладу слід брати до уваги лексико-граматичні трансформації, тобто на лексико-семантичні та структурні розходження між англійською та українською мовами, які передбачають у процесі перекладу «перебудову синтаксичної структури речення або лексичних змін». Оскільки між лексикою ю та граматикою існують тісні зв’язки, то у багатьох випадках через застосування перекладацьких трансформацій одночасно мають місце лексичні та граматичні зміни (Колесник: 726).

О. Кальнік наголошує на тому, що при перекладі складених термінів та термінів-словосполучень увагу слід акцентувати на максимально точне визначення ядра словосполучення, розуміти і на практиці застосовувати чітку послідовність перекладу компонентів, оскільки від цього залежить адекватність перекладу термінологічної лексики, яка не зафіксована в спеціальних джерелах інформації (Термінологічні проблеми перекладу: 190).

Вибір способу перекладу терміну обумовлений низкою чинників:

1) логіко-предметний, який пов’язаний із існуючою системою понять у певній сфері науки або техніки в країні мови перекладу;

2) термінологічний, який обумовлений з наявністю складеної терміносистеми в мові перекладу;

3) власне лінгвістичний (в залежності від структури мови перекладу і від відношення до запозичень та інтернаціоналізмів перевага віддається тому чи іншому способу перекладу;

4) нормативності, що пояснюється існуванням документів, в яких зафіксовані обов'язкові або рекомендовані для використання терміни: термінологічні стандарти, нормативні словники, підручники та навчальні посібники;

5) стилістичний, тобто вибір певного варіанту перекладу термінологічної одиниці визначається стилем та жанром тексту, який необхідно перекласти (Карабан: 164).

В якості рекомендацій при перекладі термінів необхідно спиратися на контекст. Тлумачний словник або довідкове джерело можуть допомогти при проясненні значень терміна. Наприклад, слово *rate* позначає '*ставка*' в словосполученні *interest rate*, але в словосполученні *inflation rate* вживається в значенні '*рівень*'. Також необхідно враховувати географічні та країнознавчі реалії, вміти правильно підібрати лексичну відповідність терміна або скористатися калькою в тому випадку, коли еквівалент в мові перекладу відсутній, перевіряти використання того чи іншого англійського терміна в оригіналі, перш ніж «впроваджувати» його в текст перекладу. При перекладі термінів дискурсу мультимедійних технологій перекладач повинен враховувати відмінності в традиціях їх вживання в англомовній та україномовній практиці; враховувати асиметрію обсягу значень англійських і українських термінів; ретельно аналізувати контекст; використовувати спеціальну довідкову літературу (одномовні і двомовні словники).

Перекладацька стратегія відтворення англомовної термінології медіадискурсу реалізуються шляхом використання певної сукупності перекладацьких тактик. С. Юхимець стверджує, що стратегія перекладу і тактика перекладу співвідносяться як загальне і часткове. На переконання дослідниці, перекладацька тактика виступає в якості способу втілення відповідної перекладацької стратегії, в той час як стратегія перекладу передбачає вибір перекладачем тактик до яких звертається автор перекладу у процесі своєї діяльності. У практичному розрізі дії перекладача чітко

визначаються усталеним алгоритмом подій, який передбачає такі компоненти: формулювання мети перекладу → вибір (визначення) перекладацької стратегії, що забезпечує досягнення поставленої мети, → вибір перекладацьких тактик, що уможливлюють здійснення відповідної перекладацької стратегії, → використання операцій перекладу як способів реалізації певної перекладацької тактики (Юхимець: 227). У ролі засобів втілення наведених тактик використовуються перекладацькі операції, що носять трансформуючий характер, тобто перекладацькі трансформації (Юхимець: 228).

Таким чином, перекладацька стратегія відтворення термінології медіадискурсу – програма здійснення загальної діяльнісної схеми перекладу всього тексту (певного загального плану з реалізації перекладацької діяльності). Від вибору перекладацької стратегії значною мірою залежить якість перекладеного тексту. При перекладі термінів необхідно враховувати сферу їх застосування і контекст, а також смислові зв'язки між компонентами в термінах-словосполученнях. Основні прийоми перекладу термінів: підбір еквівалента, дослівний переклад (калькування), транскрипція і транслітерація, семантичний еквівалент або функціональний аналог, експлікація, поєднання кількох прийомів перекладу, повне копіювання англомовного словосполучення.

1.3 Особливості дискурсу мультимедійних технологій та специфіка його перекладу

Наприкінці XX – на початку XXI століття розпочалася нова епоха науково-технічної революції – епоха сучасних мультимедійних технологій, яка змінила всю парадигму медійного простору (Тимощук: 129) та істотно вплинула на формування мультимедійного дискурсу. Становлення сучасного дискурсу мультимедійних технологій можна розглядати як особливий різновид описів реальності. Її особливість становить фундамент цифрових кодів. Він відкриває епоху жорстких ритмів алгоритмізації, що перебудовують сенсорну організацію людської реальності і створюють проблеми з її сприйняттям як простору упорядкованих форм. Хаотизація вражень, яка формується дискурсом мультимедійних технологій, являє собою характерний тренд повсякденного життя. Вона викликає критичне емоційне напруження і проблеми адаптації мислення людини до динаміки інформаційних потоків і диференціації комунікаційних інструментів в сфері сенсорних взаємодій.

Термін «мультимедіа» з англійської мови можна перекласти як «багато середовищ» (від мульти – багато і медіа – середовище). Основними характерними особливостями мультимедійних технологій є:

– об'єднання багатокомпонентного інформаційного середовища (текст, звук, графіка, фото, відео) в однорідній цифровій подачі;

– забезпечення надійного (відсутність пошуків при копіюванні) і довговічного зберігання (гарантійний термін зберігання – десятки років) великих об'ємів інформації;

– простота переробки інформації (від рутинних до творчих операцій).

У наукових джерелах сьогодні існує багато визначень поняття «мультимедійна технологія». Так, Ю. Шафрін під мультимедіа розуміє спеціальну технологію, яка забезпечує можливість шляхом використання програмного забезпечення та технічних засобів об’єднувати на комп’ютері звичайну інформацію (текст та графіку із зображеннями, що подаються в

динаміці) (Шафрин: 45). За твердженням О. Буйницької, мультимедійна технологія – це «технологія, яка дозволяє за допомогою комп'ютера інтегрувати, обробляти і водночас відтворювати різноманітні типи сигналів, різні середовища, засоби і способи обміну даними, відомостями» [Буйницька: 56]. Багато вчених розглядають мультемедіа в контексті їх впровадження в освітній процес. Зокрема, Ю. Дрешер під мультимедійними технологіями розуміє сукупність технічних навчальних засобів і дидактичних засобів навчання – носіїв інформації. На переконання науковця, технічні засоби мультимедіа дають змогу перетворювати інформацію із аналогової (неперервної) форми у цифрову з метою її зберігання і подальшої обробки, а також зворотне перетворення, щоб ця інформація була адекватно сприйнята адресатом (Дрешер: URL). В. Євдокимов, Г. Пономарьова, В. Луценко і Т. Агапова поняття «мультимедійні технології» тлумачать як «технології конвертування всіх видів інформації у цифровий формат, інтеграції інформації в один документ і відтворення його на комп’ютері» (Ефективність навчання: 56). Аналіз запропонованих дефініцій, дає підстави зробити висновок, що більшість науковців під мультимедійними технологіями розуміють технічні засоби, які дозволяють за допомогою комп’ютерної техніки відтворювати різну інформацію. За твердженням О. Орлик та В. Гонцової, мультимедійні технології є невід’ємною складовою інформаційних технологій, тому вони також дозволяють вводити, зберігати, переробляти і відтворювати не тільки текстову, а й аудіовізуальну, графічну, тривимірну та іншу інформацію (Орлик: 77).

Говорити сьогодні про нові прориви комунікаційних технологій – значить говорити про реорганізацію різних сфер відчуття і посилення способів повсякденного контролю над ними. Сьогодні звичними стають сенсорний будинок, автомобіль, годинник, екран і т. д. Моделинг в цій сфері пов'язаний не стільки з технічними інноваціями, скільки з вивченням нового досвіду когнітивної інтеграції раціонального та емоційного інтелектів. Розуміння складності програм комунікаційної взаємодії і непередбачуваності їх ефектів

вимагає концентрації на тих сенсах і формах розвитку дискурсу, які дозволяють людині залишатися людиною. Сприймаючи еволюцію дискурсних трендів лише як динамічний аспект розгортання соціальної реальності, сучасна людина зіштовхується з проблемою адаптації нового до глибинних програм людини. На наш погляд, правильне розуміння процесів цифрового опосередкування і формування проектів дискурсу мультимедійних технологій пов'язане з визнанням цінності досвіду саморозуміння. Така точка зору дозволяє бачити за складними процесами взаємовпливу упорядкування і хаотизації інформаційних потоків смисложиттєві траєкторії.

Сучасна лінгвістика все частіше звертається до досліджень в сфері дискурсу. В науковому обігу термін «дискурс» (лат. discursus – міркування, промова, виступ, слова) з'явився порівняно недавно. Однак це не завадило йому стати одним з центральних понять у сучасній лінгвістиці. Поява цього терміна пов'язана з різними напрямками лінгвістики і різними не пов'язаними між собою школами. У зв'язку з цим існують різні підходи до визначення поняття дискурсу.

У широкому сенсі дискурс розуміють як міркування, яке як розумово-мисленнєву діяльність можна осмислювати та аналізувати в абстрактному значенні, тобто безвідносно до просторово-часових вимірів, соціокультурних, історичних чинників, політичних, економічних інститутів. Особливостями дискурсу в такому розумінні є його раціональність, яка передбачає чітке формулювання проблеми, необхідність її осмислення, добір доречних та достатніх аргументів, використання певних методів обґрунтування для пошуку істини. С. Майстренко наголошує, що для дискурсу характерна історичність, оскільки соціально-культурні чинники, змінюючись у часі, спричинюють й особливості та методи його ведення. Визначальною ознакою дискурсу є його інтенсіональна контекстуальність (лат. contextus – з’єднання, зв’язок), яка відзначається залежністю розумово-мовленнєвого акту від конкретної ситуації та мети (прагматичної чи теоретико-пізнавальної), об’єкта пізнання (науковий, політичний, філософський, релігійний, економічний

дискурс) (Майстренко: 173). О. Щербакова дискурс тлумачить як текст в нерозривному зв’язку з ситуативним контекстом: у сукупності з соціальними, культурно-історичними, ідеологічними, психологічними та іншими чинниками, що спричиняє особливу впорядкованість одиниць мови різного рівня при втіленні в тексті. Дискурс характеризує комунікативний процес, що призводить до утворення певної формальної структури – тексту. Слід зазначити, що зміст та специфіку міркувань, методи аргументації, добір мовних засобів відповідно до суб’єктів міркування визначає контекст дискурсу.

Загальне значення дискурсу – це мовна або комунікативна діяльність. При цьому підході будь-яке речення з тексту протиставляється окремому ізольованому реченню. Поняття «дискурс» пов'язане безпосередньо з поняттям «мова», крім того, поняття «мова» охоплює або включає в себе поняття «дискурс». Останнім часом з динамічним розвитком інформаційних технологій все більше актуалізується такий різновид дискурсу як дискурс мультимедійних технологій.

В сучасному суспільстві велика роль відводиться медіамовам. На наш погляд, будь-яка форма включення в систему медіаопосередкування є досвід діагностики сенсорного досвіду. Мультимедіа і гіпермедіа є сукупність технотронних текстів з лінійної або нелінійною гетерогенною мережевою структурою (текст, аудіо, візуальні засоби – графіка, фото, відео, анімація). Він більшою мірою, ніж інші форми дискурсу, відображає складність і динаміку зв'язків дослідних взаємодій в суспільстві.

Дискурс мультимедійних технологій – це складна сукупність практик опису реальності. У порівнянні з іншими засобами опису реальності, мультимедійний дискурс володіє власними якостями. Комплексність засобів опису реальності і свобода їх перегрупування надзвичайно висока. Вона в своєму розвитку прагне до формування багатовимірних систем дослідних взаємодій в суспільстві з тонкою диференціацією інтересів і здібностей. Жодна з існуючих раніше практик висловлювання про світ не могла

претендувати на таке грандіозне охоплення матриці людських станів і її системне програмування.

Дискурс мультимедійних технологій – це тип дискурсу, що вербалізує мовленнєву взаємодію користувачів чи спеціалістів у сфері мультимедіа безпосередньо чи в комп'ютерних мережах. Як видове поняття цей дискурс є реалізацією інваріантної моделі дискурсу, створеного представниками мультимедійної спільноти з метою отримання нового знання, що представлене у вербальній формі та обумовлене комунікативними канонами мультимедійного середовища. Для дискурсу мультимедійних технологій властиві спільні ознаки: процесуальність і динамічність; комунікативність; ситуативна обумовленість; персоніфікованість; конотативність; соцікультурна маркованість. Специфічними ознаками дискурсу мультимедійних технологій є віртуальність, глобальність, гіпертекстуальність. Мультимедійний дискурс є комплексним утворенням, оскільки представляє собою складне поєднання різних видів дискурсу: наукового, побутового, ділового, рекламного, політичного.

У своїй первинній глибині всі формати медіаопосередкування культури складають динамічний простір самоопису. Ця умова реалізації розвитку і ускладнення випливає із загальних принципів інформаційної взаємодії [15]. Фундаментальний посил самоопису активізує все нові пошуки в сфері комунікаційних технологій з їх претензіями на системне впорядкування зв'язків всієї людської культури. Однак за межею технологічних експериментів важливо бачити, що головною залишається проблема людини і її самостановлення. Вона опосередковано вирішується через реалізацію нових амбітних проектів в зовнішньому світі, але залишається гострою і болючою для особистісного та соціального самовизначення. Це пов'язано з тим, що людина проходить безліч етапів внутрішніх перетворень. В основі еволюції дискурсивних практик лежить пошук способів кодування власних психологічних станів, що фіксуються в процесі мислення людини [17].

Найбільша складність, з якою має справу сучасна людина, занурена в потоки мультимедійної інформації, – це широкий розмах бачення багаторівневих процесів і типів відносин. Складність процесуального бачення світу стимулює розвиток нових дискурсивних практик. Сучасні мультимедійні формати породжують такі динамічні аспекти презентаційних можливостей інформаційного суперхайвейя, які легко занурюють в потоки образів і управлінських впливів, у відкритий простір кодування змін в сфері мислення, відчуттів і емоційних зрушень. Вивчення подібних явищ призводить до необхідності вивчення еволюції практик інтерсенсорного моделювання як однієї з базових стратегій людської культури. Критична складність зміни стандартів мислення, сприйняття і реагування піднімалися відомими фантастами. Говорячи про опис проектів, концентровано виражають ідею інтерсенсорного світу, позбавленого правильно обраних орієнтирів у сфері людського, досить згадати відомий «Вельд» Рея Бредбері. Метафори такого масштабу змушують осмислювати технологічні події без відриву від проблем, пов'язаних з психологією людини і формуванням її етичних переваг. Можна послатися на роботу відомого психофізіолога Ж.-П. Шанже [21], який показав, що риторика гармонійних проектів соціалізації є важливою частиною еволюційних програм людини. Вона закріплена на психофізичному рівні. Апеляція до етики дружніх відносин між людьми залишається пріоритетом розвитку дискурсної форм, як і бачення форм становлення мультимедійного дискурсу як стратегій саморозуміння і самореалізації людини. Важливим аспектом розуміння значущості психофізіологічних принципів медіаопосередкування виступає відома концепція К. Попера (17). Він показав, що людина в продуктах мислення концентрує досвід, пов'язаний з самопізнанням. Вся сукупність засобів опису реальності спирається на системи породжених описів об'єктів, що створюються за допомогою символів, слів, зображень, музичних композицій, формул, комп'ютерних програм і т.д., але не відображають з усією повнотою цілісність сприйняття світу. Різні форми «знакових покриттів» лише маскують перцептивно-сенсорні основи

комунікації. Згорнута артикуляція медіа дозволяє умовно позначити смислові рамки, відтінити сенсорні ракурси внутрішніх станів, задати нові топоси саморозуміння.

Використовуючи теорію циклічного мислення В. Аршинова, можна стверджувати, що медіа виявляє себе там, де виникають так звані «петлі» комунікації. Вони створюються на основі формування метасистем, що виникають як відносини між пізнанням і пізнанням цього пізнання, між пізнанням пізнання і самопізнанням (Буйницька: 154).

Основна особливість мультимедійного дискурсу полягає в розширенні спектра управління різними регістрами людської свідомості і підсвідомості за рахунок екстремальної динамізації комунікаційних мов, ускладнення їх структури і широкої доступності. Еволюція медіальних інструментів за останні десятиліття дозволила ускладнити системи зв'язків всередині різнорідних семіотичних комплексів і створити нове покоління медіальних засобів, які гнучко поєднують елементи архетипу кількісного і динамічного опису світу (Шафрин: 60). Мультимедіа, виступаючи комплексом методів управління сенсорним досвідом людини, формують людину нового сенсорного типу з особливими властивостями бачення, розуміння, пізнання світу і психологічного реагування.

В основі медіатизації свідомості сучасної людини лежить різка зміна форм управління інтерсенсорними кодами комунікації. Дослідження зумовленості генезису дослідних практик формами інтерсенсорного моделювання породжує сьогодні серйозний науковий інтерес в теоретичному і практичному сенсі [1-10, 16, 18, 20, 22]. Ці підходи пов'язані з аналізом закономірностей формування інтердискурсу, в якому здійснюються зв'язки між окремими дискурсами. Вони комплементарні до підходів вивчення еволюції мультимедійного дискурсу і вимагають поглиблення знань про механізми інтеграції когнітивних структур, динаміки ментальних репрезентацій, сенсорно-перцептивних засад когнітивної організації і т.д. Ці питання тісно пов'язані з питаннями детермінації розвитку інтелекту,

психомоторних здібностей, мови, критичних і сенситивних періодів. Вони спираються на операційну зв'язаність структуруючого і функціонального напрямків свідомості.

Основу адаптаційних процесів дискурсу мультимедійних технологій складають відносини рефлексивної координації, що протікають одночасно на психофізіологічному, психологічному і культурних рівнях. Ці процеси реалізуються за рахунок мультимодальної спрямованості ефектів комунікації. Їх природа обумовлена механізмами інтерсенсорного моделювання (Нургалеева: URL).

Інтерсенсорна взаємодія є основою когнітивної репрезентації і інтеграції. Механізми інтерсенсорної взаємодії є вродженими. Існування функціонального ядра базової репрезентації забезпечує механізм інтеграції окремих елементів у цілісне уявлення про атрибути існування світу. Цілісність психологічного відгуку на зовнішній стимул і можливість інтерсенсорної взаємодії крім усього іншого забезпечують внутрішні півкульні зв'язки. Основна особливість їх формування пов'язана з тим, що права і ліва півкулі розвиваються не одночасно. Наприклад, на ранніх етапах онтогенезу має місце певне випередження в становленні функцій, забезпечуваних роботою правої півкулі. Для первинної репрезентації зовнішнього світу в свідомості людини відіграє важливу роль наявність «антиципируючої схеми». Вона спрямовує сприйняття і організовує дії.

Сприйняття, дія і репрезентація розглядаються в єдиному континуумі взаємодії по відношенню до здатності розуміння фізичного і ментального світу. Вони виражаються в тому, що надходження інформації по одному із сенсорних каналів або зміна його стану викликає у відповідь відгук всіх аналізаторів. Цей феномен є одним із проявів єдності сенсорно-перцептивної організації людського організму як єдиної системи аналізаторів всіх без винятку модальностей [Нургалеева: URL].

Медіальні ефекти (здатність до вільних асоціацій, сензитивність до експресії ментальних станів, зорово-моторні, зорово-слухові і слухо-моторні

координації, топологічні проекції, когерентність різних модальностей і характер їх взаємних змін, синестезія почуттів і т. д.) досягаються завдяки цілісному реагуванню аналізаторів на різнорідні зовнішні стимули. Основний акцент в дослідженні особливостей інтерсенсорної, інтермодальної взаємодії може визначатися вивченням питань, пов'язаних з визначенням ступеня спільності інформації, одержуваної з різних сенсорних каналів, подібності різномодальних образів, механізмів інтерсенсорної інтеграції, ролі кінестетичних (відчуття), перцептивних (афекти) і когнітивних елементів у сприйнятті різних мов і моделей медіа [19, с. 73].

Особливий інтерес представляють дослідження впливу візуальних ефектів на мислення і свідомість, оскільки образи виступають в ролі ємних метафор психічного досвіду людини. Самостійне значення має вивчення особливостей інтермодальної взаємодії, які відображають окремі властивості, ефекти взаємодії відчуттів. Виділяється кілька рівнів її організації. Початкова модель репрезентації, еволюціонуючи, перетворюється у вторинну модель. Вона отримала назву «мультимодель», оскільки її найважливішою особливістю є здатність суміщення декількох концептуальних моделей репрезентації реальності. Мультимодель надає можливість суміщення минулих і поточних подій для передбачення невидимих трансформацій, розуміння та інтерпретації символічних засобів, таких як зображення, жести, мова, дзеркальний образ. Вона забезпечує появу символічної гри, яка включає в себе усвідомлення відмінності між реальним світом і символічними засобами його уявлення.

Метамодель являє собою наступний рівень організації інтермодальної взаємодії. Вона включає в себе розуміння інтенціональності ментального досвіду, здатність до репрезентаційного опосередкування, побудову динамічних концепцій, наявність розділеного внутрішнього досвіду, перемикання з одного виду абстракцій на інший, розуміння деяких аспектів організації фізичного і соціального світу, і т. д.

Проблеми дослідження особливостей інтерсенсорної (кросмодальної) взаємодії аферентних систем тісно пов'язані з вивченням питань, пов'язаних з обробкою людиною протиріч інформації, що надходить по різних сенсорних каналах. Наявність суперечливої різно-модальної інформації є умовою виникнення і способом існування конфліктних відносин між взаємодіючими аналізаторами людини. У цьому криється причина хаотизації вражень, одержуваних у процесі порушення синхронності сприйняття.

Проблема вивчення еволюції практик інтерсенсорного моделювання як основи розвитку форм комунікаційних відносин в культурі може мати переконливу дослідницьку перспективу. Воно дозволяє розуміти специфіку становлення процесів когнітивної інтеграції і виробляти стратегії розвитку, адекватні екології мислення людини. Подальше вивчення особливостей інтерсенсорного моделювання дозволить розширити низку практичних і теоретичних досліджень соціокультурного досвіду і ефектів медіатизації сучасної цифрової епохи. З наведеного слід резюмувати кілька тез.

1. Феномен людини є продуктом когерентного розвитку практик інтерсенсорного моделювання. Еволюція і структурне ускладнення комунікаційного досвіду викликане їх ускладненням.

2. Оновлення соціальних систем самоопису на черговому етапі ускладнення дослідних відносин у суспільстві призвело до необхідності створення розвинених знаково-символічних засобів.

3. Вивчення проблем знакового посередника, як важливої ланки еволюціонуючих комунікаційних систем, пов'язане з розумінням природи інтерсенсорного моделювання. Будь-який засіб, що виконує роль медіума в суспільстві і / або культурі, має здатність породжувати власні структурні та змістові простори. Це обумовлено тим, що різні медіаінструменти дозволяють фіксувати фрагменти реальності за допомогою різних методів когнітивної інтеграції.

4. Сучасні мультимедійні мови комунікації і сформовані на їх основі дискурсивні практики функціонують як складна нелінійна мережа самоописів. Вона функціонує на основі процесів рефлексивної координації.

5. Дискурс мультимедійних технологій є процесом адаптації систем соціокультурного конструювання до динаміки і характерних проявів цифрового семиозиса. Сучасна цифрова медіамова є формою вільного кооперування різних кодів опису реальності.

6. Основу еволюції мультимедійного дискурсу становить формування все більш сенсорно активних систем опису реальності.

7. Поява динамічних інформаційно ємних і сенсорно активних семіотичних комплексів, що включають в себе електронні засоби зберігання і перенесення даних, призводить до зміни способів інформаційного моделювання і формування людини нового сенсорного типу [Нургалеева: URL].

Поява нового виду дискурсу – дискурсу мультимедійних технологій – вимагає вивчення особливостей його перекладу. Переклад дискурсу мультимедійних технологій слід віднести до технічного виду перекладу. З метою пояснення особливостей перекладу технічних текстів Дж. Бірн у своїй роботі «Технічний переклад. Стратегії до застосування» («Technical Translation. Usablity strategies for translating technical documentation») позначив наступні проблеми технічного перекладу: проблема, пов'язана з визначенням місця технічного перекладу в загальній структурі перекладацьких досліджень; термінологічна специфіка; проблема стилю в технічному тексті; проблема ролі творчості при перекладача такого роду текстів; рівень технічного знання перекладача [Ушакова 2017, с. 20].

Для перекладу мультимедіа перекладач повинен досконало знати специфіку даного виду дискурсу. Функціональні особливості англомовного дискурсу мультимедійних технологій і мовних засобів вираження логічних зв'язків у ньому можна звести до таких характеристик:

1) мовна компресія (стисліcть викладеного матеріалу): використання атрибутивних словосполучень (*productivity increase, quality improvement* і т. д.); заміна підрядних речень дієприкметниковими або інфінітивними конструкціями (*companies supplying energy* і т. д.); використання фраз з прийменниками (*the first step in seeking the right solution* і т. д.); використання фраз-додатків (*In four cohorts (Athens, Keio, Mayo, and Florence*), *investigators stated that* … і т. д.).

2) формальність: використання нейтральної або формальної лексики (*discuss vs. talk about, examine vs. have a look at* і т. д.); використання формальної граматики (безособові *there / it* як підмет); використання невизначених конструкцій замість стверджувальних (модальні дієслова *may / might*, прислівники *possibly / probably*, дієслова *seem to / appear* і т. д.); використання пасивного стану в якості безособових конструкцій (*some restrictions should be imposed* ... і т. д.);

3) номінальність (тенденція до більшого вживання іменників у порівнянні з віддієслівним частинами мови);

4) зв'язність (лексичні та граматичні зв'язки): посилання (займенники, які заміняють або вказують на інші слова або частини тексту); еліпсис (опущення слова або фрази, зрозумілих з контексту); заміщення (заміна слова або цілої фрази аналогічною за змістом мовною одиницею); сполучникове з'єднання (сполучники служать не тільки для зв'язку підрядного речення з головним, але і вказують на тип зв'язку); лексична зв'язаність (використання синонімів і близьких за значенням слів, а також узагальнення і конкретизація); об'єктивність (безособова манера викладу матеріалу); хеджування (пом'якшення відповіді, приховане висловлювання авторської думки) за допомогою: модальних дієслів, що виражають ймовірність, дозвіл, здатність (*can, might*), необхідність, повинність (*had better, have to, ought to*), прогноз, волю (*Would, shall*); говірок, як найменшої одиниці територіальної диференціації діалектичної мови, що виражають визначеність (*certainly, in fact*), ймовірність (*apparently, perhaps, possibly*), ставлення (*amazingly,*

surprisingly), підхід (*according to, generally, typically*); покажчиків безлічі (*all, most, many, some, certain* і т. д.); складних речень з використанням дієслів, що виражають відношення (*It appears that, It might be suggested that* ...), прикметників, які виражають ставлення (*It may be possible to obtain* ...), іменників, що виражають відношення (*It could be the case that* ...);

5) обмежена експресивність: емоційно-експресивні прикметники (*outstanding* і т. д.); форми найвищого ступеня порівняння прикметників (*the most interesting thing* і т. д.); вступне слово, прислівники, підсилювальні і обмежувальні частки, дискурсивні маркери (*Highly, entirely, significantly, relatively* і т. д.); «проблемні» питання, що привертають увагу читача (*What can be done in this case?*).

Вищенаведені особливості свідчать про те, що англомовний дискурс мультимедійних технологій характеризується низкою функціональних характеристик, які властиві всім академічним текстам незалежно від їх мовної приналежності. Разом з тим варто відзначити специфічні риси, які відрізняють традиції складання наукових матеріалів англійською мовою від вимог до оформлення результатів досліджень, прийнятих в інших лінгвокультурних спільнотах. Так, наприклад, в англомовному дискурсі мультимедійних технологій широкого поширення набули прийоми хеджування, які дозволяють автору висловити помірні оціночні судження, незважаючи на властиву даному стилю мовлення об'єктивність. Кількість таких обмежувачів (Hedges) в англійській лінгвокультурі значно перевищує їх поширеність в інших мовах [Виноградова: 370].

На сьогоднішній день переважна більшість термінів входить в мову шляхом трансітерування, що, звичайно, пов'язано зі складністю технології, термінологією і досить прискореним розвитком нових галузей науки і техніки, зокрема досягнень в сфері мультимедійних технологій. У текстах дискурсу мультимедійних технологій англійською мовою можна виявити низку граматичних особливостей. Серед основних граматичних труднощів, що виникають при перекладі означених англомовних текстів, можна спостерігати

цілу низку мовних явищ, які регулярно зустрічаються в ній. До таких можна віднести, наприклад, пасивний стан.

Складність перекладу конструкцій з пасивним станом, головним чином, полягає в необхідності зміни порядку слів при перекладі з англійської мови на українську. Перекладач повинен самостійно зрозуміти, як слід вибудувати речення українською мовою в конкретному випадку. Наприклад, у реченні типу «*Noise is reduced by filtering*» порядок слів збережеться: «*Шум зменшується з допомогою фільтрації*». Але при перекладі речення типу «*In fact, many criteria are needed to consider such a weighty decision*» порядок слів, навпаки, зміниться: «*Насправді, щоб прийняти зважене рішення, необхідно враховувати багато критеріїв*».

Специфікою дискурсу мультимедійних технологій є також велика кількість пасивних конструкцій і зворотів: *CSIRO-Mk3.6 simulates a strong summer rainfall decrease over north-western Australia (NWA) in RCP4.5, whereas simulated trends in HIST are weakly positive (but insignificant) during 1951-2010* [Леонтович, 2000, с. 199]. Мова дискурсу мультимедійних технологій також характеризується певним набором клішованих стилістичних конструкцій: *accounted for by the; it is often the case that; fewer in number*.

Досліджувані тексти містять велику кількість граматичних особливостей, які можуть викликати труднощі у перекладача в процесі роботи. Крім перерахованих вище складнощів, можна відзначити велику кількість різноманітних граматичних явищ. Зіткнувшись з ними, необхідно не тільки знати загальні правила перекладу для конкретних граматичних структур, а й враховувати індивідуальні особливості кожного випадку і загальний контекст.

Слід відзначити, що як вітчизняні, так і зарубіжні дослідники говорять про наявність труднощів при перекладі технічних текстів, до яких відносимо і тексти дискурсу мультимедійних технологій і потреби в багатосторонньому вивченні даного процесу. Важливим в даному випадку може вважатися процес відтворення перекладу означеного тексту, який можна порівняти з процесом

написання тексту на рідній мові, що враховує спеціальні знання в сфері мультимедійних технологій.

Таким чином, сучасні мультимедійні технології поглинули всі сфери людського життя, і сфера масмедіа не стала винятком. Перекладач для адекватного перекладу цього типу дискурсу повинен добре володіти знаннями щодо його специфіки, функціональних особливостей, а також максимально відповідально добирати спосіб перекладу.

Висновки до розділу 1

1. Термін є спеціальною лексичною одиницею, яка використовується в професійній діяльності з метою передачі наукової інформації. Термін виконує в контексті основну номінативну функцію і додаткові: дефінітивну, смислову, сигнифікативну, комунікативну, евристичну і когнітивну функції. Основними ознаками терміна, що відрізняють його від загальновживаного слова, є: наявність термінологічного значення; номінативність; однозначність (іноді багатозначність); езотеричність; стислість; контекстуальна стійкість; відсутність емоційності і експресивності; мотивованість; системність.

2. Терміни становлять одну з найбільш складних перекладацьких проблем в силу того, що він містить в собі властивості терміна лексичної одиниці, яка регламентовано закріплює наукові поняття за знаками мови з метою заміщення в офіційній комунікації референтів спеціальних сфер людської діяльності. в порівняльному мовознавстві. При перекладі термінів виникають певні труднощі, оскільки адекватний переклад є неможливим без додаткових знань, пов’язаних з походженням, класифікацією, функціонуванням та особливостями перекладу саме термінологічної лексики. Основні причини існування труднощів перекладу термінів дискурсу мультимедійних технологій зумовлені розбіжностями в мовній картині світу англійської та української культур, специфікою багатозначності лексичних одиниць в англійській та українській мові, відсутністю у мові перекладу

точних відповідників слів-термінів, особливості словотвору і термінотворення в обох мовах та ін.

3. Перекладацька стратегія відтворення термінології медіадискурсу – програма здійснення загальної діяльнісної схеми перекладу всього тексту (певного загального плану з реалізації перекладацької діяльності). Від вибору перекладацької стратегії значною мірою залежить якість перекладеного тексту. При перекладі термінів необхідно враховувати сферу їх застосування і контекст, а також смислові зв'язки між компонентами в термінах-словосполученнях. Основні прийоми перекладу термінів: підбір еквівалента, дослівний переклад (калькування), транскрипція і транслітерація, семантичний еквівалент або функціональний аналог, експлікація, поєднання кількох прийомів перекладу, повне копіювання англомовного словосполучення.

4. Дискурс мультимедійних технологій – це тип дискурсу, що вербалізує мовленнєву взаємодію користувачів чи спеціалістів у сфері мультимедіа безпосередньо чи в комп'ютерних мережах. Як видове поняття цей дискурс є реалізацією інваріантної моделі дискурсу, створеного представниками мультимедійної спільноти з метою отримання нового знання, що представлене у вербальній формі та обумовлене комунікативними канонами мультимедійного середовища. Для дискурсу мультимедійних технологій властиві спільні ознаки: процесуальність і динамічність; комунікативність; ситуативна обумовленість; персоніфікованість; конотативність; соцікультурна маркованість. Специфічними ознаками дискурсу мультимедійних технологій є віртуальність, глобальність, гіпертекстуальність. Мультимедійний дискурс є комплексним утворенням, оскільки представляє собою складне поєднання різних видів дискурсу: наукового, побутового, ділового, рекламного, політичного.

РОЗДІЛ 2 ТИПОЛОГІЯ І ФУНКЦІЇ ТЕРМІНІВ У ДИСКУРСІ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

2.1 Семантична класифікація термінів у дискурсі мультимедійних технологій

У процесі систематизації та класифікації термінів у дискурсі мультимедійних технологій нами були здійсненні спроби скласти список основних категорій і понять, що використовуються в цій області. Для цього були використані спеціалізовані словники, тезауруси, тексти обраної тематики і т. д. Виділення тематичних груп в певній предметній області здійснюється на основі екстралінгвістичних факторів і являє собою своєрідну її інвентаризацією. На цій підставі терміни, які наявні в ужитку англійської мультимедійної сфери ми будемо групувати відповідно в чотири основні тематичні групи: терміни на позначення людських ресурсів; терміни на позначення матеріально-технічного забезпечення; терміни на позначення процесів, способів і прийомів обміну інформацією; терміни-назви телекомунікаційних послуг, служб, відповідних документів і тарифів.

Виходячи з виділених тематичних груп, можна судити про те, що за змістом і формою дана термінологія не є абсолютно новою. Перед тим, як перейти до класифікації, визначимо поняття «тематична група». У словнику лінгвістичних термінів О. Ахманової поняттю «тематична група» дається наступна дефініція – це «ряд слів, які більш-менш близько збігаються за своїм основним семантичним змістом, тобто за належністю до одного й того ж семантичного поля» (Ахманова: 118). Актуальним для нашого дослідження є визначення Л. Васильєва, який розуміє під лексико-тематичною групою «класи слів, які об'єднуються однією і тією ж типовою ситуацією або темою, але загальна (ідентифікуюча) сема для них не обов'язкова» (Термінологічні проблеми перекладу: 187). За словами С. Гринев-Гриневича, при виділенні тематичних груп «істотним є той факт, що, відображаючи ті чи інші явища

дійсності, слова в мові пов'язані між собою, як і взаємопов'язані явища самої дійсності, що відображаються ними» (Гринев-Гриневичгрин: 79).

1. Нами виокремлена тематична група термінів на позначення людських ресурсів – суб'єктів, осіб, професій і спеціальностей, тобто людей, які професійно зайняті в сфері мультимедійних технологій; користувачів – суб'єктів використання мультимедійних ресурсів.

Діяч / оператор – особа, яка виконує певну задачу: (13) *web-programmer* (10) *provider*,(7) *moderator*,(28) *operator*, (20)*engineering and technical personnel*, (12) *chief engineer of a communications enterprise*,(19) *developer*,(37)*handler*,(9) *systemanalyst*,(11)*game designer*,(28) *webmaster*.

Приклади вживання термінів з тематичної групи на позначення людських ресурсів наведено у додатку А.

Термінами, які вживаються для позначення суб'єктів використання мультимедійних ресурсів, є: (6) *customer*, (13) *subscriber*, (23) *user of a radio frequency resource*,(18) *user*, (39) *consumer of multimedia services*, (17) *subjects of the multimedia market* та ін..

Наведемо приклади вживання термінів розглянутої предметно-тематичної групи у текстах:

(26) *The multimedia service is connected by means of the Internet to the end user's devices and to a multiplicity of multimedia servers containing elements of the multimedia content* (ENCT).

(39) *Service handler that implements ICMP-like requests such as ping and buffer status* (OEC).

2. Окрему семантичну групу слід віднести терміни дискурсу мультимедійних технологій, які називають процеси, операції і дії: передача інформації, отримання повідомлення резервування ресурсів, надання телекомунікаційних послуг, транзит трафіку, перетворення даних тощо.

Терміни мультимедійних технологій, що потрапляють в дану категорію, найчастіше висловлюють стан в розвитку, наприклад, (85) *auto negotiation*, (74) *encryption*, (69) *cleaning and defragmenting disks*, (62) *data transfer, data*

transmission, (78) *scale modeling*; (33) *reverberation*; (34) *airbrushing*; (39) *multicamera technique* та ін.

Предметно-тематичну групу на позначення процесів, операцій і дій можна розділити на такі підгрупи:

1) підгрупа термінів прикладного рівня (10) *identification of abstract syntax*, (19) *established rights to participate in the exchange*, (26) *determination of acceptable quality of services*, (22) *determination of the powers of exchange partners* і т.п.);

2) підгрупа термінів рівня представлення даних (38) *transmission syntax selection*, (39) *providing abstract syntax*, (40) *data encryption*, (41) *restoring previously agreed syntax* т.п.);

3) підгрупа термінів сеансового рівня (56) *session-level connection establishment*, (43) *normal data transfer*, (82) *urgent data transfer*, (87) *administrative authority management*, (69) *activity management* , (47) *service data transfer*, (48) *re-synchronization* і т.п.);

4) підгрупа термінів транспортного рівня (49) *conversion of transport layer address to network layer address*, (53) *final connection multiplexing*, (57) *final order control*, (25) *final segmentation*, (58) *final data flow control* і т.п.);

5) підгрупа термінів мережевого рівня (69) *routing*, (80) *retransmission*, (57) *conversion of network layer address to data link address*, (75) *addressing*, (59) *packetization*,(59) *encapsulation*, (68) *network layer administrative management*, (61) *packet switching, traffic smoothing* і т.п.);

6) підгрупа термінів рівня ланки даних ((62) *channel switching control*, (63) *channel switching*, (64) *data link layer connection*, (65) *data transfer with connection*, (66) *data block ordering*, (67) *deterministic access*, (68) *collision recognition* і т.п.);

7) підгрупа термінів фізичного рівня(69) *activation and deactivation of the physical layer connection*, (90) *transmission of service blocks of physical level data*, (95) *asynchronous transmission*, (30) *amplitude manipulation* , (73) *discrete modulation*, (78) *bipolar coding with alternative inversion* і т.п.);

8) підгрупа загальних термінів (75) *receiving a resource reservation message*, (60) *traffic transit*, (77) *data conversion*, (78) *information transfer*, (79) *provision of telecommunication services*, (80) *multimedia projector* та ін.

Продемонструємо вживання термінів даної тематичної групи у тексті:

(81) *We know almost everything there is to know about optimizing computers, speeding up, cleaning and defragmenting disks and the Windows registry* (TLW);

(82) *A main limitation lies in the scale, which was based on Global Inventory Modeling and Mapping Studies (GIMMS) data, with 8 km spatial resolution, applied at the global scale with limited substratification* (TLW).

Слід наголосити, що для позначення мультимедійних процесів в англійській мові існує велика кількість вузькоспеціальних термінів, які переважають саме у середовищі фахівців, зайнятих у сфері мультимедійних технологій.

Таким чином, тематична група термінів на позначення процесів становить одну із найбільш чисельних груп.

3. Велику тематичну групу утворюють терміни, які об'єднують лексеми, що номінують механізми, пристрої, обладнання тощо. Наприклад, *bus driver*, *electronic data carrier*, *amplifier*, *punched card*. Простий механізм може бути складовою частиною складного механізму, здатного виконувати кілька функцій, наприклад *Version Control System*.

Тематична група назв апаратних і програмних засобів, пристроїв, систем і їх елементів нами поділена на такі підгрупи:

1) підгрупа термінів прикладного рівня (*interactive program*, *file server* і т.д.);

2) підгрупа термінів рівня представлення даних (*dearchiver*, *data compression program*, *decryption utility* і т.п.);

3) підгрупа термінів сеансового рівня *(urgent data module*, *session synchronization system*, *activity management utility* і т. д.);

4) підгрупа термінів транспортного рівня (*socket*, *segment queue module*, *UDP buffer* і т. п.);

5) підгрупа термінів мережевого рівня (*router, routing table, network gateway* і т.п.);

6) підгрупа термінів рівня ланки даних (*LAN switch, demultiplexer, collision detector, buffer memory, channel queue* і т. д.);

7) підгрупа термінів фізичного рівня (*isotropic antenna, analog digital converter, shielded twisted pair, cross-connector, coaxial cable linen, group transmission path, hub, multi-pin connector, scrambler* і т.п.);

8) підгрупа загальних термінів (*cellular network, driver, radio equipment, network management system* і т. п.).

4. Тематична група назв телекомунікаційних послуг, служб, відповідних документів і тарифів (*videoconference, e-mail, facsimile, cellular communication, mobile telephony, IP telephony, voice telephony, wire broadcasting, universal telecommunication services, televoting, free calling, video data transmission, conference calling, telegraphy, call forwarding, multi media services* і т.д.).

Наведемо вживання термінів даної предметно-тематиної групи у такстах у дискурсі мультимедійних технологій:

(83) *Now you can get the Call Forwarding convenience without subscribing to any other of TelphinUSA's services!* (TFCTICI).

(TFCTICI) *Other agencies have noted that, while the digital divide in voice telephony is diminishing, there is a growing gap in broadband provision between developed and developing countries, with the risk that the latter will be further disadvantaged.*

Проаналізувавши кількісний склад виділених тематичних груп термінів мультимедійного дискурсу, подамо його у вигляді діаграми (рис. 2.1).

Рис. 2.1. Кількісний склад тематичних груп термінів, які наявні в ужитку англійської мультимедійної сфери

Загалом серед 164 виявлених лексичних одиниць в англомовних текстах інформаційних технологій та ЗМІ до тематичної групи «терміни на позначення людських ресурсів» належать 21 лексема (12,8 %); «терміни на позначення матеріально-технічного забезпечення» – 63 лексичні одиниці, або 37,8 % усіх проаналізованих термінів; «терміни на позначення процесів, способів і прийомів обміну інформацією» – 48 одиниць, що склало 29,3 % англійських термінів; «терміни-назви телекомунікаційних послуг, служб, відповідних документів і тарифів» – 32 лексеми, що складає 19,5 % усіх проаналізованих одиниць англійськомовної термінології дискурсу мультимедійних технологій.

Як свідчать наведені на рис 2.1 дані англомовні терміни, що побутують в дискурсі мультимедійних технологій, найбільш широко представлені в текстах інформаційних технологій та засобах масової інформації в рамках тематичних груп «терміни на позначення матеріально-технічного забезпечення» і «терміни на позначення процесів, способів і прийомів обміну інформацією». Досить широко представлена група «терміни-назви телекомунікаційних послуг, служб, відповідних документів і тарифів».

Найменш чисельною тематичною групою є група «терміни на позначення людських ресурсів».

Таким чином, можемо дійти висновку, що тематична група слів є основою для сприйняття тексту – це основа, яка дозволяє перейти до дослівної інтерпретації або ж пошуку аналогів або еквівалентних замінників. Виділення тематичних груп – це важливе питання складання тексту і передачі інформації, що міститься в ньому, рідною мовою.

Тож, більшість термінів в дискурсі мультимедійних технологій позначають предмети, явища, процеси, які виникають в галузі цифрових технологій, яка динамічно розвивається в останні роки. Багато термінів на позначення мультимедійних технологій вимагають ґрунтовного пояснення, оскільки пересічному користувачеві є невідомими. Наведемо кілька таких термін ослів:

Blockchain (‘блокчейн’) – цифровий спосіб зберігання інформації, що дозволяє різним людям завжди знати, що саме зберігається, коли, хто і яку інформацію змінив, перемістив або додав. Термін blockchain став у всіх на слуху в зв'язку з появою криптовалюти (цифрова або віртуальна валюта, призначена для роботи в якості засобу обміну з використанням криптографії для забезпечення транзакцій), рух якої організований якраз за принципом блокчейна.

Autoencoder, AE (‘автокодувальник’) – особливий тип неконтрольованої штучної нейронної мережі, яка забезпечує стиснення та інші функції в області машинного навчання.

Artificial neural network, ANN (‘штучна нейронна мережа’) – штучний аналог біологічної нейронної мережі, який дозволяє автоматизувати рішення багатьох завдань. Саме з штучними нейросітками сьогодні пов'язано більшість досягнень штучного інтелекту.

High-Definition Multimedia Interface, HDMI – (‘інтерфейс для мультимедіа високої чіткості’), створений для передачі сигналу високої роздільної здатності на відеоприладу, тобто телевізор, монітор, проектор і т.д.

Dot Per Inch, DPI (‘число точок на дюйм’). Визначає дозвіл зображення кількість точок (пікселів).

Frequently Asked Questions, FAQ (‘відповіді на популярні питання’) – розділ у довідці на допомогу програмам, або онлайн сервісам, що містить типові запитання користувачів і відповіді на них.

FreeBSD– це (‘UNIX-подібна операційна система’), нащадок UNIX, розповсюджуваний у вихідних кодах. «FreeBSD» – одна з кращих операційних систем для побудови інтранет-серверів.

Firewall (‘міжсітковий пристрій захисту’) – це програмний комплекс, призначений для захисту комп'ютера від несанкціонованого доступу.

Firewire (швидкісний послідовний інтерфейс) – послідовна високошвидкісна шина, що передбачає високу швидкість обміну даними комп'ютера з різними периферійними пристроями.

Firefox (фаєрфокс) – перший в світі браузер з відкритим вихідним кодом.

Динамічний розвиток інформаційних технологій активізує феномен «поліномінації», тобто коли одне поняття, одна річ набувають низку номінацій. У той же час, як можна прослідкувати із деяких мовних одиниць, виникає особливий тип неологізмів – «ретроніми», під якими маються на увазі нові позначення вже відомих понять і предметів у зв’язку з уточненням даних понять, із появою нових різновидів існуючих предметів і необхідністю тим самим більш чіткого розмежування старого і нового поняття або предмета. Як приклади синонімії серед метафоричних номінантів англійської комп’ютерної лексики можна назвати й такі, як *bitty box, big iron,, dinosaur, retroware,, tired iron, toaster-toy, steam-powered iron.*

2.2. Структурні моделі термінів у дискурсі мультимедійних технологій

Термін, як і будь-яка інша лексична частина мови, має свої різновиди і види. Звернення до структурних параметрів термінології у дискурсі мультимедійних технологій передбачає виявлення існуючих проблем в рамках

підмови і дозволяє досліднику запропонувати можливі шляхи вирішення виявлених проблем. При розгляді структурних особливостей термінології слід в першу чергу звертати увагу на форму, тобто морфологічну структуру термінологічної одиниці.

На нашу думку, класифікувати англійські терміни у дискурсі мультимедійних технологій слід за компонентним складом. Зазвичай науковці виділяють два основних типи термінів:

– терміни-слова (непохідні, похідні, складні, абревіатури), також відомі в науковій літературі як одноелементні або однокомпонентні;

– терміни-словосполучення (термінологічні словосполучення), які також іменуються багатоелементними або багатокомпонентними (Дуброва: 8).

Що стосується першого типу, то, як випливає з назви, це завжди одне слово – просте або складне. Говорячи про одноелементні терміни, варто мати на увазі, що їх, як правило, класифікують відповідно до морфемної структури слова і ділять на:

1. непохідні (*sound* ‘звук’, *target* ‘мішень’, *model* ‘модель’ та ін.);

2. похідні (*supply* ‘постачання’, *disposition* ‘диспозиція’ та ін.);

3. складні (*radiospectroscopy* ‘радіоспектроскопія’, *time–piece* – ‘годинник’, ‘хронометр’ та ін.);

4. абревіатури (DCC (digital compact cassette) ‘цифрова аудіокасета’) та ін.).

Для наочності наведемо такий приклад:

(1) *The EMEP Unified model now calculates ecosystem-specific deposition* (OEC).

Поява мультимедійних технологій зумовила за собою виникнення низки номінативних одиниць, які створені абревіативним способом. До таких можна віднести терміни *3D, HD-high definition, D-ILA – Digital-Image Light Amplifier, DLP – Digital light Projection, NTSC – National Television System Committee, CGI – computer-generated imagery, CU – close-up* (‘кадр з малої відстані’), *f/x – special visual effects, LS –* (‘кадр, знятий на великій відстані’), *OTS – over-the-*

shoulder shot,MPAA – Motion Picture Association of America, DCI – Digital Cinema Initiatives, VOD – video on demand, VPF – Virtual Print Fee, SMPTE – Society of Motion Picture and Television Engineers та багато інших. Розглянемо вживання цих термінів у тексті:

(2) *Softline Information Security Centre established new segments for personal data protection and DLP* (ОЕС).

Головною причиною виникнення такої кількості термінів-абревіатур на позначення різних понять та процесів у сфері мультимедійних технологій, є прагнення мовців, в першу чергу фахівців у мультимедійній сфері, до спрощення процесу мовлення, тим більш, що із складністю устрою самих технологій ускладнюється і назва, з'являється велика кількість багатокомпонентних термінів і термінів-словосполучень. Слід зауважити, що абревіатури переважно називають не якийсь один предмет чи процес, а цілу систему та сукупність предметів чи процесів з характеристиками їх властивостей. Правомірно говорити, що із розвитком мультимедійних технологій, кількість абревіальних термінів різко зросла. Це пояснюється тим, що абревіатури легко «приживаються» у мові, оскільки мовці швидко адаптують їх та використовують у своєму скороченому варіанті. Частотне вживання термінів-абревіатур згодом веде до їхнього повного розуміння семантики не лише фахівцями у мультимедійній сфері, а й пересічними людьми, і тому сприяє їх динамічному розповсюдженню (Тимощук: 130).

У вузькоспеціалізованому тексті дискурсу мультимедійних технологій можуть зустрічатися специфічні абревіатури, зрозумілі тільки фахівцеві, який добре знає предметну область: *SSD – Solid-State Drive* (твердотільний накопичувач); *API – Application Program Interface* ('програмний інтерфейс'); *ISP – Internet Service Provider –* ('інтернет-провайдер'); *DNS – Domain Name System* ('система доменних імен'). Окремі абревіатури активно використовуються в мові, при цьому їх розшифровка не настільки широко відома. Наприклад, *SIM - subscriber identity module* ('сім-карта'); *CD-ROM – Compact Disk Read-only Memory* ('різновид компакт-дисків із записаними на

них даними, доступними тільки для читання’); *JPEG – Joint Photographic Experts Group* (формат зображень).

Наприклад:

(3) *Mockapetris instead created the Domain Name System* (OEC).

Для перекладу даних термінологічних одиниць необхідний контекстуальний підхід з опорою на контекст.

Однак серед англійських термінів у дискурсі мультимедійних технологій особливо багато налічується багатоелементних або поліскладових термінологічних одиниць. «Термінологічні словосполучення являють собою семантичні цілісні поєднання двох або більшого числа слів, пов'язаних за допомогою прийменника або безприйменниковим способом. Вони можуть бути стійкими і вільними поєднаннями» (Кислухина: 83).

Багатоелементні терміни, як правило, поділяються на:

а) словосполучення, в яких смисловий зв'язок між компонентами виражений шляхом примикання (*computer desktop* ‘комп’ютерний робочий стіл’, *digital projector* ‘цифровий проектор’) (Дуброва: 9). У реченні:

(9) *August has almost gone and it is time to think about the new look for your computer desktop* (OEC).

б) словосполучення, компоненти яких оформлені граматично за допомогою прийменника або наявності закінчень (Дуброва: 9) (*system of axes* ‘система координат’, *system of conductors* ‘система провідників (шинопровід)’. Розглянемо приклади:

(29) *The flat conductor system, especially designed for automated warehouses* (OEC)*;*

(8) *This can be read immediately from the adjoining Loedel diagram quite straightforwardly because unit lengths in the two system of axes are identical* (OEC).

Слід констатувати, що на сьогодні більше 70% англійських термінів на позначення мультимедійних технологій є багатокомпонентними, тобто представлені словосполученнями: *Dense ECM environment* ‘умови сильної

радіоелектронної протидії', *server domain* 'домен сервера', *network domain* 'домен мережі', *backbone or trunk domain* 'магістраль або доменна магістраль', *electronic communications services* 'послуги електронного зв'язку', *byte-miltiplexer channel* 'байт-мультиплексний канал', *information retrieval language* – 'інформаційно-логічна', *information logical language* – 'пошукова мова' та ін. Продемонструємо таким прикладом:

(47) *The Lattelecom Group is the leading provider of electronic communications services in Latvia that offers electronic communication solutions for home, small and medium size businesses, state and municipal institutions, as well as for corporate clients* (OEC).

Таким чином, терміносистема сучасного англомовного дискурсу мультимедійних технологій включає прості, складові терміни і абревіатури.

Складові терміни переважають у термінології мультимедійного дискурсу. У текстах інформаційних технологій і ЗМІ нами було виявлено 89 складних термінів (54,3 %). Кількість термінів-словосполучень визначає ступінь становлення термінологічної системи дискурсу мультимедійних технологій. Прості терміни займають в англійських текстах інформаційних технологій другу позицію, їх було нараховано 60 одиниць, що 36,6% усіх проаналізованих термінів, вони характеризуються точністю, смисловою однозначністю, функціональною стійкістю. Абревіатури 6,5% (35) мають вузькопрофесійну спрямованість. Кількісний склад виявлених термінів за структурною моделлю наведено на рис. 2.2.

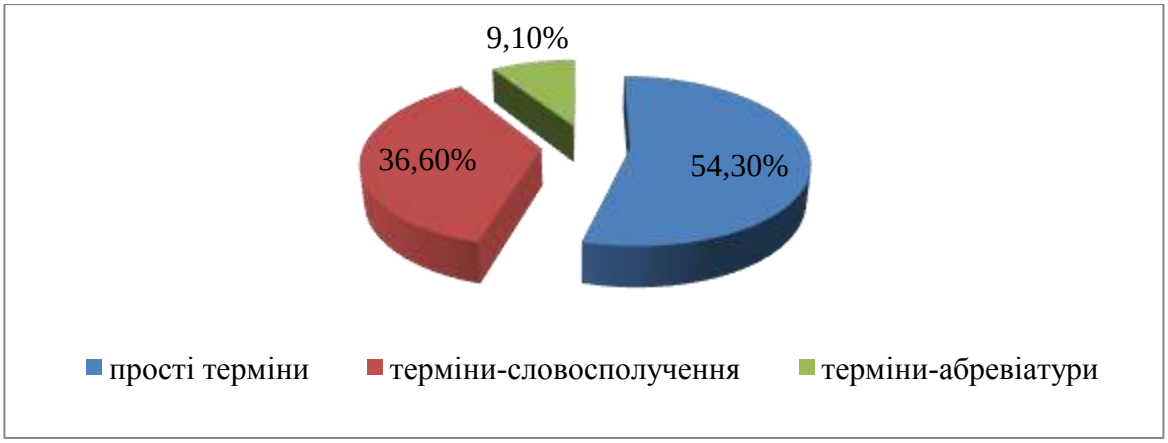

Рис. 2.1. Кількісний склад структурних моделей термінів англомовного дискурсу мультимедійних технологій

Виходячи з аналізу словника-мінімуму, ми встановили, що перевищення складових термінів становить 17,7%. Невелика різниця в кількості свідчить про сформованість термінологічної системи дискурсу мультимедійних технологій, що підтверджується історією розвитку англійської мови досліджуваної сфери, а переважання значної кількості складених термінів характеризує її як терміносистему, яка активно розвивається

Однак серед англійських термінів досліджуваної сфери особливо багато багатоелементних або поліскладових термінологічних одиниць. Термінологічні словосполучення являють собою семантичні цілісні поєднання двох або більшого числа слів, пов'язаних за допомогою прийменника або безприйменниковим способом. Вони можуть бути стійкими і вільними поєднаннями.

Із врахуванням структурної будови термінів дискурсу мультимедійних технологій нами були виділені такі типи:

1. Однокомпонентні терміни (монотерміни): *keyboard* ‘клавіатура’, click натисніть’, *expansion* ‘розширення’, *device* ‘пристрій’, *equipment* ‘обладнання’, *database* ‘база даних’, *dispertion* ‘дисперсія розсіювання’, *discriminator* ‘дискримінатор, *range* ‘діапазон’ та ін. Наприклад:

(8) *It's a homing device for locating the Tardis* (OEC);

2. Двокомпонентні: *operating system* ‘операційна система; *mail server* ‘поштовий сервер’, *project manager* ‘програма управління проектами’; *backing store* ‘додатковий накопичувач’; *domain name* ‘ім’я домену’; *display console* ‘дисплейний пульт’; *backing store* ‘магазин підкладки’; *alternate routing* ‘альтернативна маршрутизація’ та ін. Наприклад:

(9) *It can also be a company mail server, or even another system on your own network* (OEC).

3. Серед трикомпонентних термінів можна виділити наступні: *application service provision* ‘оренда додатків’; *supply chain management* ‘управління ланцюжками поставок’; *application service provision* ‘оренда додатків’;*virtual private network* ‘віртуальна приватна мережа’; *information technology infrastructure* ‘інформаційно-технологічна інфраструктура’; *Application Service Provision* ‘оренда програмних продуктів та інфраструктури на базі періодичних платежів з доступом до додатків через Інтернет або віртуальну приватну мережу’; *enterprise resource planning* ‘комплекс інтегрованих програм, що дозволяють створити єдине середовище для автоматизації планування, обліку, контролю і аналізу всіх основних бізнес-процесів підприємства’; *automatic protection switching* ‘автоматичне перемикання захисту’; *memory management unit* ‘диспетчер пам’яті’ та ін.

4. Чотирикомпонентні: *Joint Photographic Experts Group* ‘формат зображень’; *magnetic tape cassette unit* ‘блок касет з магнітною стрічкою’; *user of a radio frequency resource* ‘користувач радіочастотного ресурсу’ та ін.

5. Полікомпонентні: *transmission of service blocks of physical level data* ‘передача сервісних блоків даних фізичного рівня’.

Розподіл англійських термінів англомовного дискурсу мультимедійних технологій за компонентним складом представлено на рис. 2.3.

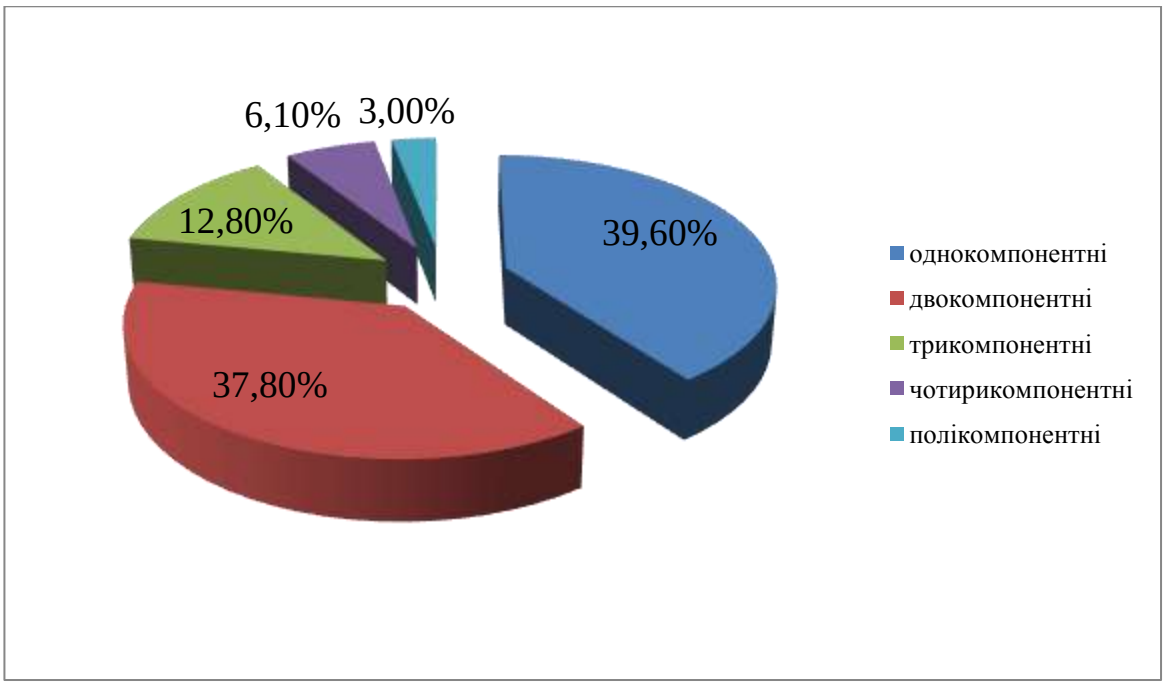

Рис. 2.3. Кількісний розподіл термінів англомовного дискурсу мультимедійних технологій за компонентним складом, %

Структурний аналіз англійських термінів у сфері мультимедійних технологій показав, що велика частина з них припадає на однокомпонентні терміни – 65 одиниць (39,6 %), дещо менше виявлено двокомпонентних термінів – 63 одиниці, або 37,8 %. На частку трикомпонентних термінів припадає 21 одиниця (12,8 %), зовсім мало серед досліджуваної термінології чотирикомпонентних термінів – 10 одиниць (6,1 %), полікомпонентних термінів у дискурсі мультимедійних технологій виявлено лише п’ять лексем або 3,0 %.

2.3 Прагматичні функції термінів у дискурсі мультимедійних технологій

Останнім часом в мовознавстві переважний акцент робиться на функціонально-прагматичному аспекті термінів і терміносполучень, на врахуванні людських чинників, встановлюється певна зв'язок між прагматикою та активними процесами номінації. Прагматика при цьому розуміється як наука, яка «вивчає мову з точки зору використання її мовцем в аспекті вибору мовних одиниць, обмежень на їх вживання в соціальному суспільстві і ефекту впливу на учасників комунікації» (Білозерська: 56). Тим часом, будь-яка семантична новизна породжує прагматичну новизну, носить яскраву прагматичну функцію. На відміну від традиційної лінгвістики, прагматика «використовує» мову не тільки як засіб створення і вираження думок, а й як стимул думки читача / слухача, як реалізацію цілеспрямованих комунікативних цілей в залежності від конкретних мовних ситуацій. У зв'язку з цим аналіз термінів у дискурсі мультимедійних технологій в аспекті теорії прагматики має особливе значення.

З прагматичної точки зору, при аналізі комунікативного акту використовуються ті категорії, які необхідні для характеристики і оцінки будь-якої дії: суб'єкт, мета, спосіб, засіб, результат умови, успішність і т. п. (Білозерська: 56). Іншими словами, проблема вибору мовної одиниці і цілі їх використання в комунікації акцентуються прагматикою.

Для лінгвопрагматики основним питанням є вивчення конотації, тобто вивчення додаткової інформації, прихованої під текстом. В даний час прагматика терміна має особливе значення в мові мовця і реципієнта. З одного боку, активізація сучасної публіцистики сприяє розвитку прагматики, оскільки більшість прагматично маркованих одиниць виявляються публіцистично позначеними. З іншого боку, інтереси прагматики до біологічних характеристик комунікантів (їх особистих відносин, їх психологічного стану) дозволяють публіцистиці відобразити успішність

мовних одиниць не тільки з точки зору адресанта, але і з точки зору слухача / читача даної мови. Мова йде про те, що прагматика розглядає мову динамічніше: комуніканти регулюють свої способи висловлювання щодо зміни ситуації. Так, у наступному повідомленні подається прагматична інформація про шифрування даних, що передаються по лініях зв'язку та містяться у сховищах. Вона є собливо цінною для фахівців технічних спеціальностей, які займаються IT-технологіями.

(40) Data encryption over the transmission lines, as well as on the storage facilities, are already being used and will continue to be part of the normal operating procedures and standards in place at all offices (OEC).

Перехід професійної лексики в розряд загальновживаної, який особливо динамічно спостерігається в останнє десятиліття, говорить про те, що сфера мультимедійних технологій піддається значним перетворенням під впливом різних соціальних процесів, які вимагають семантично точних мультимедійних дефініцій, а також більш докладного опису прагматичних функцій лексем-термінів досліджуваної галузі. Спочатку лінгвістична наука наділила термін наступними відмінними ознаками: точністю понятійної семантики, однозначністю, стилістичною нейтральністю, номінативністю, стислістю, системністю (Гринев-Гриневич: 66). Певні вимоги висуваються також до значення терміна: несуперечливість семантики; однозначність; повнозначність; відсутність синонімів. Серед прагматичних вимог виділяються: впроваджуваність, інтернаціональність, сучасність, милозвучність, езотеричність (Гринев-Гриневич: 67).

За даними останніх досліджень, обсяг спеціальної лексики в мові у багато разів перевищує обсяг загальної лексики (Суперанская: 78).

Так, у наступнеому реченні терміни мультимедійної сфери значно переважають над загальновживаною лексикою:

(85) *ADSP, ASP, H.245 are the popular session laver protocols in ... In order to establish a session connection for two peer session service* (OEC).

На сучасному етапі розвитку суспільства частотність використання даних мовних одиниць настільки висока, що вони стали невід'ємною частиною розмовного дискурсу. З кожним роком зростає ступінь проникнення кожного з досліджених офіційно затверджених термінів мультимедійної сфери у концептуальну сферу користувачів мультимедійних технологій.

Прагматична функція термінів у дискурсі мультимедійних технологій – це цілеспрямоване використання сигналів для досягнення соціального ефекту. Така функція характеризує щось з точки зору того, як мовець в якості комуніканта, що використовує міжособистісний канал, налаштований на ту чи іншу задачу, кваліфікує свої мовні дії (Суперанская: 78): як питання, оголошення, наказ, наіменування і т.п. Така функція пов'язана з інтерпретацією здатності індивіда стратегічно використовувати форми мови, тобто так, щоб це вживання можна було оцінювати відповідно до стандартів ідеології (світогляду) і / або доречності.

Повідомлення фахівців мультимедійної сфери можна розділити на кілька рівнів.

1) науково-теоретичний рівень (монографії, наукові статті, доповіді на наукових конференціях, дисертації):

(61) *The multimedia service is connected by means of the Internet to the end user's devices and to a multiplicity of multimedia servers containing elements of the multimedia content* (OEC);

2) методичний рівень (підручники, методичні розробки, навчальна література тощо):

(67) *Token Bus has a deterministic access delay, but it does not support prioritized access scheme which is needed in FMS communications* (OEC).;

3) документний рівень (інструкція, статут і т.д.):

(86) *Now you can get the Call Forwarding convenience without subscribing to any other of TelphinUSA's services!* (TFCTICI);

4) науково-популярний рівень (статті в журналах, газетах, виступи перед мультимедійниками):

(102) *A main limitation lies in the scale, which was based on Global Inventory Modeling and Mapping Studies (GIMMS) data, with 8 km spatial resolution, applied at the global scale with limited substratification* (TLW).

Основну масу у виділених рівнях складають терміни, завданням яких є уточнити, передати, зберегти, збагатити спеціальні знання. Фахівець у сфері мультимедійних технологій використовує термін «за обставинами» і, спираючись на нього, будує той актуальний зміст, який збігається з прагматичною настановою комуніканта, не виключаючи актуалізації певного сенсу як цілі.

Висновки до розділу 2

З метою вивчення особливостей термінів дискурсу мультимедійних технологій, які функціонують в текстах інформаційних технологій і ЗМІ, був зібраний емпіричний матеріал – понад 160 англомовних термінів, виявлених методом суцільної вибірки. Серед термінів англійської мови, які функціонують у дискурсі мультимедійних технологій, нами було виділено чотири тематичні групи: 1) «терміни на позначення людських ресурсів»; 2) «терміни на позначення матеріально-технічного забезпечення»; 3) «терміни на позначення процесів, способів і прийомів обміну інформацією»; 4) «терміни-назви телекомунікаційних послуг, служб, відповідних документів і тарифів».

Терміносистема сучасного англомовного дискурсу мультимедійних технологій включає прості, складові терміни і абревіатури. Складові терміни переважають у термінології мультимедійного дискурсу. Прості терміни займають в англійських текстах інформаційних технологій другу позицію. Абревіатури мають вузькопрофесійну спрямованість і тому їх було виявлено найменшу кількість. Розподіл англійських термінів англомовного дискурсу мультимедійних технологій за компонентним складом має такий вигляд: найбільше виявлено однокомпонентних термінів, друге місце займають двокомпонентні терміни, значно менша частка припадає на трикомпонентні термінологічні одиниці і зовсім незначну кількість було виявлено чотири- та полікомпонентних термінів.

Прагматична функція термінів у дискурсі мультимедійних технологій – це цілеспрямоване використання сигналів для досягнення соціального ефекту. Така функція характеризує те, як мовець в якості комуніканта, що використовує міжособистісний канал, налаштований на ту чи іншу задачу, кваліфікує свої мовні дії. Вона пов'язана з інтерпретацією здатності індивіда стратегічно використовувати форми мови, щоб це вживання можна було оцінювати відповідно до стандартів ідеології (світогляду) і / або доречності.

РОЗДІЛ 3 ВІДТВОРЕННЯ ТЕРМІНІВ У ПЕРЕКЛАДІ ТЕКСТІВ ДИСКУРСУ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

3.1 Способи еквівалентного відтворення українською мовою термінів у перекладах текстів англомовного дискурсу мультимедійних технологій

Усі тексти дискурсу мультимедійних технологій відрізняються від будь-яких інших насиченістю спеціальною лексикою, широким використанням термінології, наявністю певної кількості перемінно-стійких і стійких словосполучень, характерних тільки для сфери мультимедійних технологій, великою кількістю номенклатури і спеціальних скорочень та умовних позначень, що використовуються тільки в означеному дискурсі, а з точки зору синтаксису – широким використанням еліптичних (особливо у документації) і клішованих конструкцій, бідністю дієслівних форм, стислою формою висловлювання, використанням всередині одного речення численних паралельних конструкцій, виражених інфінітивними і прислівниковими зворотами (Gorman: 40). Все це пов'язане з певним функціональним навантаженням, що характеризує дискурс мультимедійних технологій: стисліть, чіткість і конкретність формулювань, точність і ясність викладу, стрункість побудови, чітке обмеження однієї думки від іншої, легкість сприйняття переданої інформації.

Основні принципи, способи, прийоми та методи перекладу взагалі і спеціального перекладу зокрема характерні і для перекладу термінології дискурсу мультимедійних технологій. Однак в силу іншої комунікативно-функціональної спрямованості цей вид перекладу володіє специфічними рисами, пов'язаними з особливостями стилю, лексики і граматики мови англійських текстів інформаційних технологій.

Значна частина термінології, яка зустрічається в дискурсі мультимедійних технологій, представлена багатокомпонентними термінами – композитами, що ускладнює і без того важкий процес перекладу цих термінів.

Багатокомпонентні терміни не вдається знайти в спеціалізованих словниках і довідниках, що пояснюється їх громіздкістю, а також практично необмеженою можливістю композитоутворення і сполучуваності компонентів. Для того, щоб перекласти багатокомпонентний термін мультимедійної сфери (*volatile file, wrap-around, including information contained therein data traffic, bubble sort, forward slash* та ін.), перекладачеві важливо розмежувати компоненти складного слова, знайти відповідність, що найбільше підходить для кожного компонента з урахуванням області вживання і контексту, а після цього грамотно передати значення терміна за допомогою засобів рідної мови.

Наведемо приклади перекладу термінів дискурсу мультимедійних технологій у такому реченні:

(14) *To establish a Central American environment information system operating through CCAD, which will improve and expand the effective access of civil society to electronic communication services and other means of communication* (ENCT).

(14) Заснувати з допомогою ЦКОСР центральноамериканську систему екологічної інформації, яка забезпечила б громадянському суспільству більш широкий і ефективний доступ до служб електронного зв'язку та інших засобів комунікації.

У наведеному прикладі перекладач вдається до лексичної заміни та перестановки слів.

При перекладі термінів мультимедійного дискурсу слід враховувати, що багато термінів багатозначні, тобто мають різні значення не тільки в різних областях науки і техніки, але навіть в одній і тій самій області. Прикладом тому може послужити термінологія підмови інформатики. Наявність незалежно працюючих колективів розробників обчислювальних систем певної фірми або архітектури зумовило незалежний розвиток різних термінологічних «діалектів», що відображають одну і ту ж предметну область. Одне і те ж поняття іноді позначається різними термінами, а один і той самий термін використовується в різних значеннях. Тому при перекладі текстів необхідно

осмислити, правильно витлумачити термін і правильно підібрати український еквівалент. Наприклад, *transaction* може означати «трансакція», «обробка запиту», тобто в діалогових системах – прийом порцій даних від користувача, їх обробка та видача відповідного повідомлення. Цей самий термін в цій самій підмові може означати «запит, запис файлу змін». Замість *track density*, термін, що позначає «щільність запису на дисковому пристрої зберігання даних», використовується акронім TPI, тобто одиниця виміру щільності запису. Наведемо даний термін у тексті:

(13) *TPI (Tracks Per Inch) - track density - the value showing how close to each other the tracks on the plate are located* (ENCT).

Для еквівалентного перекладу доберемо такий варіант:

(13) TPI (Tracks Per Inch) – щільність доріжок – величина, що показує, наскільки близько один від одного розташовані доріжки на пластині.

Навколишні терміни (*value, tracks, plate are located*) практично допускають тільки одне значення: «щільність доріжок».

Переклад термінів-абревіатур представляє велику трудність через багатозначність і відсутність прецеденту їх використання раніше. Наприклад, *PC* має всім відомий англійський еквівалент *Personal Computer*. Однак він має й інші еквіваленти: *potential controller* – «регулятор потенціалу»; *printed circuit* – «друкована схема»; *process control* – «управління (технологічним) процесом»; *programmabal control* – «програмне управління» (ПУ); *propulsive coefficient* – «пропульсивний коефіцієнт». Продемонструємо сказане у тексті:

(15) *You can be always sure that your contacts are safely stored on the PC* (OEC).

(15) Тепер, використовуючи OxyBook, Ви можете бути впевнені в тому, що Ваші контакти мають надійну копію на ПК.

З контексту зрозуміло, що мова йде саме про персональний компютер, а не про програмне управління, чи регулятор потенціалу. У випадках, коли з контексту не зрозуміло, що саме має на увазі автор тексту, доцільно звертатися дл фахівця з мультимедійний технологій.

За допомогою еквівалентного перекладу було відтворено на українську мову англійський термін:

(26) *This algorithm has been put into a software program that's now being used to make bridges lightweight, to make building beams lightweight* (OEC).

(26) Цей алгоритм був покладений в основу комп'ютерної програми, яка зараз використовується для створення легких мостів, і щоб зробити балки будівель легковагими.

Необхідне глибоке знання предмета, щоб правильно зрозуміти термін. Якщо ж скорочення використовуються поза контекстом (специфікації, що додаються до технічної документації, таблиці, перелік запасних частин), то необхідні консультації фахівців, робота з всесвітньою мережею, велика компаративна робота з декількома ідентичними текстами, в яких можуть зустрітися такі терміни і бути декодовані у контексті.

Одним з домінуючих методів перекладу термінів-словосполучень (термінів-фразем) є переклад за допомогою фразеологічного еквівалента (*artificial life* – «штучне життя», *computer out of law* – «комп'ютер злочинець»). Продемонструємо прикладом:

(19) *In computer science, simulations of evolution using evolutionary algorithms and artificial life started in the 1960s and were extended with simulation of artificial selection* (OEC).

(19) У комп'ютерних науках використання еволюційних алгоритмів і штучного життя було розпочато з 1960-х років і згодом було розширено симуляцією штучного відбору.

На нашу думку, переклад даного стійкого словосполучення *artificial life* україномовним еквівалентом-фразеологізмом «Штучне життя» є доречним.

При перекладі англійських термінів часто доводиться міняти компоненти атрибутивної групи. Послідовність компонентів при цьому може бути різною. Якщо брати, наприклад, словосполучення з трьох слів, ми можемо навести такі послідовності перекладу компонентів: «3-1-2» (*coast guard helicopter* – вертоліт берегової охорони); «3-2-1» (*data processing system*

– ‘система обробки даних’; instruction set architecture – ‘архітектура набору команд’); «1-3-2» (digital data storage – цифрове сховище даних, analog data storage – аналогове сховище даних *distant enemy targets* – ‘віддалені цілі противника’); «2-1-3» (*write protected disk* – ‘захищений від запису диск’); «2-3-1» (*real-time operating system* – операційна система реального часу). «3-2-1» (*Industry Standard Architecture* ‘архітектура промислового стандарту’).

Розглянемо наведені терміни у реченні:

(47) *XOberon is a real-time operating system for PowerPC, written in Oberon-2.*

(49) XOberon – операційна система реального часу для процесорів архітектури PowerPC, написана на мові програмування Оберон-2, розроблена на основі ОС Оберон.

Для еквівалентного перекладу термінів з великим числом компонентів необхідно виділити головне слово, залежні слова або словосполучення і визначити логічні та смислові зв'язки між компонентами. При вивченні процесу перекладу одно- та багатокомпонентних термінологічних поєднань, які містять атрибутивні групи, часто доводиться спостерігати зміну позиції визначального (головного) і визначуваного (залежного) слова. Це пояснюється відмінностями і особливістю мовних систем різних мов – в нашому випадку української та англійської.

Однією з особливістей мультимедійних термінів є їх вузькоспеціалізованість і контекстуальність. Основним завданням при їх перекладі виступають визначення дискурсу, сфери і області перекладу, а також адекватна передача сенсу з урахуванням семантики термінів. Якщо деякі мультимедійні лексичні одиниці можна перекласти методом передачі однозначного еквівалента приблизно однаковим для всіх сфер способом (tablet – ‘планшет’, device – ‘пристрій’, desktop – ‘настільний комп'ютер’, laptop – ‘ноут-бук’, ‘персональний комп'ютер’), то в інших випадках еквівалентність є контекстуальною (варіантною), кращими є варіантні відповідності. Зокрема, різні терміни, що позначають схожі на перший погляд поняття, можуть значно

відрізнятися в контексті. Наприклад, при перекладі важливо знати, чим принципово відрізняються термінологічні одиниці storage і memory, які позначають пам'ять комп'ютера. У першому випадку, швидше за все, мова йде про сховище даних, тоді як слово memory частіше позначає оперативну пам'ять комп'ютера. При цьому обидва слова можуть використовуватися в значенні ‘пристрій’. Іншим прикладом контекстуальності при перекладі мультимедійних термінів є слово deadlock, яке може перекладатися як «безвихідне становище» в загальновживаній сфері, але має принаймні два значення в цифровому середовищі – ‘зависання програми’, ‘взаємне блокування’. В англійському варіанті визначення deadlock набагато вужче.

(90) *CCS is useful for evaluating the qualitative correctness of properties of a system such as deadlock or livelock* (ENCT).

(Переклад автора) CCC корисний для оцінки якісної коректності властивостей таких як взаємне блокування або «живе блокування»;

(90) Application deadlocking after attaching raster map or track in some cases (ENCT).

Усунуто зависання програми при підключенні растрової карти або треків в деяких ситуаціях (Переклад автора).

При перекладі на українську мову важливо не допустити неоднозначного трактування. Це свідчить про те, що для наукового стилю, до якого належать тексти дискурсу мультимедійних технологій, характерна конкретність і однозначність.

Працюючи над перекладом тексту дискурсу мультимедійних технологій ми повинні враховувати наявність так званих «помилкових друзів перекладача». Як показав перекладацький аналіз, терміни можуть зовні нагадувати широко вживані слова («помилкові друзі перекладача»). Так, *wake up* – це не «пробудження», а «вихід із сплячого режиму». Розглянемо сказане на прикладах:

(24) Computer When It Doesn't Wake from Sleep Mode (OEC).

Речення правильно перекладати наступним чином:

(24) Комп'ютер не виходить з режиму сну або сплячого режиму.

Продемонструємо сказане ще одним прикладом, де *wake up* будемо перекладати саме як «режим сну»:

(76) *Expand the "Balanced" category, and then expand the "Require a password on wake up" category* (OEC).

(76) Розгорніть категорію «Збалансований», а потім категорію «Вимагати пароль режиму сну».

Серед «помилкових друзів перекладача» нами були виявлені також термін battery life, який врто перекладати не 'життя батареї' і навіть не 'термін придатності батареї', а добирати відповідник 'тривалість автономної роботи', або ресурс батереї: Так речення

(88) *Frequent charging decreases battery life* (OEC) на українську мову будемо перекладати наступним чином:

(88) Часта зарядка знижує ресурс батареї.

Нами були виявлені також інші «помилкових друзів перекладача» у мультимедійному дискурсі. Наведемо їх та еквівалентний варіант перекладу українською мовою: *frame rate* – 'частота зміни кадрів', а не 'рівень рамки'; *start time* – не 'час старту', а 'час запуску'; *box* – 'вікно', а не 'коробка'; *bar* – 'панель, вкладка', а не 'грати' і так далі. При перекладі на українську мову можуть вводитися опущені дієслова і службові слова, якщо це необхідно для дотримання мовної норми, що є невід'ємною частиною методу компенсації при перекладі: *Code-Less* – 'зменшення обсягу коду (програми)', а 'безкодові'; *Physical Security* – не 'фізична охорона', а 'забезпечення безпеки на фізичному рівні'; *Firewall Virus Detection* – 'виявлення вірусних програм за допомогою брандмауера – програми-блокувальника'.

Як видно з останнього прикладу, в деяких випадках комп'ютерній лексиці властива образність і навіть дещо емоційне забарвлення, метафоричність, що особливо характерне для американського мультимедійного дискурсу (*firewall* – буквально 'стіна з вогню, нездолання перешкода'; *hosting* – буквально 'розміщення, бути господарем'; *web* –

‘павутина’; *network* – ‘мережа’). Ми вважаємо, що, зберігаючи по можливості початкову семантику, при перекладі краще зупинятися на більш нейтральному еквіваленті, при цьому опускаючи стилістично або надмірно емоційно забарвлені елементи. Розглянемо наступний приклад:

(22) *Dial up FireWalling with Free BSP* (TFCTICI)

(22) Побудова мережевого доступу на комутованому каналі зв'язку за допомогою Free BSP’ [7: 37].

У наведеному прикладі нами було вжито український відповідник «мережевий доступ». В англійській мові *FireWalling – це* узагальнююча назва фізичних пристроїв чи програмних застосунків, сконфігурованих, щоб допускати, відмовляти, шифрувати пропускати мережевий трафік між областями різної безпеки мережі згідно з бажаним набором правил безпеки. Іншим варіантом перекладу може бути: *Наберіть установку брандмауєрів з безкоштовним BSP.*

До термінів-образів можна також віднести слово *bottleneck* (буквально – ‘шийку пляшки’, ‘вузький прохід’, ‘пробка на дорозі’), яке в технічному сенсі передає значення ‘вузьке місце’ (ресурс, що обмежує виробничі можливості всього виробничого процесу, наприклад, обладнання з найменшою пропускною здатністю, нездатність окремого сегменту системи справлятися з заданим об'ємом робіт, що уповільнює виконання наступних операцій іншими сегментами системи).

Відповідно, коротким і ємним словосполученням *CPU bottleneck* перекладається наступна фраза: ‘простої системи, пов'язані з перевантаженням центрального процесора’. Ще один приклад – словосполучення *Split-hair accuracy* (‘високий ступінь точності’), яке буквально перекладається як ‘точність до розщеплення волокна’, малюючи певний образ і розумову картинку. Метафоричними термінами в досліджуваній сфері можуть бути також такі: *CyberSitter 2000* – програма, що фільтрує інформацію на домашньому комп'ютері з метою не допустити, щоб діти дивилися порнографічні сайти; *NetNanny* – програма, яка закриває дітям

доступ на порносайтів; *flame bait* – лист-провокація у відповідь грубість; *flame war* – обмін агресивними повідомленнями між учасниками комунікації та ін.

Проаналізувавши особливості функціонування термінів-образів та їх переклад, можна зауважити наступне. По-перше, образні засоби є продуктивним джерелом термінотворення в області мультимедійних технологій. По-друге, в українському та англійському дискурсі мультимедійних технологій існують певні загальностильові відмінності і, отже, виникають стилістичні труднощі при перекладі англійських термінів на українську мову. І, по-третє, завдяки поширенню мультимедійних технологій існує тенденція до інтернаціоналізації понять, а отже, і термінів даної сфери діяльності людини.

3.2 Застосування перекладацьких трансформації для збереження прагматичних функцій термінів у перекладі текстів англомовного дискурсу мультимедійних технологій

Процес перекладу англомовних термінів у текстах дискурсу мультимедійних технологій є складним і багатогранним процесом. Через відмінності в англійській та українській мовах у перекладача виникає чимало складнощів при перекладі. Наприклад, в процесі перекладу неминучі втрати. Для того, щоб вирішити дану проблему і безліч інших, які з'являються в процесі перекладу, перекладач використовує перекладацькі трансформації. Основним завданням перекладача при досягненні адекватності є вміння застосовувати необхідні перекладацькі трансформації, з метою більш точної передачі всієї інформації, що містяться в тексті оригіналу, при дотриманні відповідних норм мови перекладу.

Серед прийомів перекладу термінів найбільш широко використовують:

– калькування;

– переклад за допомогою родового відмінка;

– переклад за допомогою додавання прийменників;

– переклад одного з членів словосполучення групою пояснюючих слів;

– переклад зі зміною порядку компонентів атрибутивної групи;

– знаходження термінологічного еквівалента або аналога;

– експлікація або описовий переклад, дефініції;

– смисловий розвиток (логічний розвиток, модуляція), смислова ідентифікація

Я. Рецкер класифікує можливі відповідності між оригіналом і перекладом як еквівалент, аналог і адекватна заміна. Остання в свою чергу має на увазі три прийоми: логічний розвиток поняття (інтерпретація або пояснювальний переклад), антонімічний переклад за допомогою протилежної за формою звороту і компенсацію (вираження думки за допомогою відмінних від оригіналу засобів) (Рецкер: 1974).

Відзначимо основні способи семантизації лексики при перекладі з англійської на українську мову термінів текстів дискурсу мультимедійних технологій:

Калькування: *Fall-safe system / fault-tolerant system* (A + N) – відмовостійка система (АУС).

Переклад за допомогою додавання прийменників: Writeprotecteddisk (V + Part.II + N) – захищений від записи диск (АУС).

Експлікація: Referentialtransparency (A + N) – відсутність побічного ефекту (АУС).

Антонімічний переклад: Unsqueeze (V) – розпаковувати (файли, дані) (АУС).

Термінологічний еквівалент: Non-aquivalence (N) – нерівнозначності; Processingunit (A + N) – обчислювальний прилад (АУС).

Смисловий розвиток: Execute program only (V + N + Adv) – програма без вихідних текстів; Tosurf (V) – переглядати різні сайти в Інтернеті, шукати інформацію (АУС).

Транслітерація:

() Cyberbullying (N) – кібербулінг (АУС).

В окремих випадках при перекладі термінів з англійської на українську мову використовується поєднання кількох способів семантизації лексики:

Калькування + переклад за допомогою додавання прийменників: Mousepad (N + N) – килимок для миші (АУС).

Калькування + смисловий розвиток: Event-driven / interrupt driven (N + Part.II) – керований перериваннями (АУС).

Транслітерований переклад + калькування: bytemiltiplexerchannel (N + N + N) мультиплексний канал (АУС).

Експлікація + конкретизація:

Cancellation (N) (LDCE) – втрата точності; зменшення числа розрядів в процесі віднімання близьких за величиною чисел (АУС).

Смисловий розвиток + переносне значення:

Smart grid (A + N) (LDCE) – «розумні» енергомережі, які призначені для децентралізації енергопотужності (АУС).

Досить велику групу лексичних трансформацій при перекладі термінів мультимедійного дискурсу становлять лексико-семантичні заміни, застосування яких пов'язане з модифікацією значень лексичних одиниць: серед них найбільш часто зустрічаються прийоми конкретизації, генералізації і модуляції.

Необхідність детального перекладу продемонструємо таким прикладом:

(79) *When cleaning the device, observe the relevant notes in the manuals for your device* (OEC).

(79) Під час чищення необхідно дотримуватися вказівок, наведених в інструкціях для пристрою.

У наявності граматична заміна: наказова форма дієслова *observe* замінюється безособовою *дотримуватися*.

Слід згадати існування особливої групи перекладацьких трансформацій, за допомогою яких перетворюється і лексика, і синтаксичні структури оригіналу; до них відносяться прийоми антонімічного і описового перекладу. Антонімічний переклад являє собою заміну будь-якого поняття, вираженого в оригіналі, протилежним поняттям в перекладі з відповідною перебудовою всього висловлювання для збереження незмінного плану змісту. Наведемо приклад антонімічного перекладу:

(46) *Make sure that you also switch off the attached monitor and other peripherals when you switch off the device* (OEC).

(46) Після виключення пристрою не забудьте також вимкнути підключений до нього монітор і інші периферійні пристрої.

Перекладацьку трансформацію перестановки продемонструємо таким прикладом:

(30) *Many programs are designed to start automatically when Windows starts* (OEC).

(30) Багато програм запускаються автоматично при завантаженні Windows.

У даному випадку в мові перекладі термін *Windows*, який виконує граматичну роль додатку, стоїть на кінці речення, що відповідає граматиці української мови.

Перестановку у самому терміні-словосполучення будемо використовувати при перекладі такого терміну *electronic communication services*. В українській мові він буде мати вигляд: служба електронного зв'язку. Продемонструємо прикладом зтексту:

(67) *To establish a Central American environment information system operating through CCAD, which will improve and expand the effective access of civil society to electronic communication services and other means of communication* (OEC).

(67) Заснувати з допомогою ЦКОСР центральноамериканську систему екологічної інформації, яка забезпечила б громадянському суспільству більш широкий і ефективний доступ до служб електронного зв'язку та інших засобів комунікації.

Описовий переклад або експлікація – це лексико-граматична трансформація, при якій лексична одиниця мови оригіналу замінюється словосполученням, експлікується її значення, тобто дає більш-менш повне пояснення або визначення цього значення на мові перекладу. Наведемо приклад описового перекладу, при якому термін з англійської мови супроводжується цілим словосполученням або описовим зворотом, який експлікує значення терміна:

(32) *It is gaining more and more popularity all over the world Hotline / help desk* (OEC).

(32) Все більшої популярності У всьому світі набуває інтерактивна довідкова система help desk.

До часто вживаних перекладацьких трансформацій при перекладі термінів мультимедійного дискурсу віднесемо конкретизацію. Як-от у наступному прикладі:

(36) *Enter your account in the appropriate field* (OEC).

(36) Введіть ім'я користувача облікового запису у відповідному полі.

При перекладі англійського терміну account доречно в українському варіанті його конкретизувати. Тому він у мові перекладу звучить як ім'я користувача облікового запису

Отже, серед способів лексичної трансформації при перекладі англомовних термінів мультимедійного дискурсу найчастіше зустрічаються такі лексичні трансформації: генералізація, конкретизація, смисловий розвиток, рідше – антонімічний переклад.

Особливості обраних прийомів перекладу повинні відповідати комунікативній задачі текстів дискурсу мультимедійних технологій. У таблиці 3.1 наведені способи семантизації термінологічної лексики у текстах дискурсу мультимедійних технологій при перекладі з англійської на українську мову.

Таблиця 3.1

Способи семантизації термінологічної лексики у текстах дискурсу мультимедійних технологій при перекладі термінів дискурсу мультимедійних технологій

Англійська мова	Українська мова	Структура	Спосіб перекладу
mouse pad	килимок для миші	N + N	калькування; переклад за допомогою додавання прийменника
referential transparency	відсутність побічного ефекту	A + N	експлікація
unsqueeze	розпаковувати (файли, дані)	V	антонімічний переклад
no operation	порожня команда	Particle + N	антонімічний переклад
bypass	обхід	N	термінологічний еквівалент

cancellation	втрата точності; зменшення числа значущих розрядів при відніманні близьких за величиною чисел	N	експлікація, конкретизація
execute program only	програма без вихідних текстів	V + N + Adv	смисловий розвиток
event-driven (Interrupt-driven)	1. керований перериваннями 2. за перериваннями	N + Part. II	1. смисловий розвиток + калькування 2. смисловий розвиток
event trapping	обробка переривань	N + N	термінологічний еквівалент
fallback	перехід в аварійний режим	N	термінологічний еквівалент
fail-safe system (Fault-tolerant system)	відмовостійка система	A + N	калькування

Продовження таблиці 3.1

Англійська мова	Українйська мова	Структура	Спосіб перекладу
non-aquivalence	нерівнозначності	N	термінологічний еквівалент
write protected disk	заборонений від запису диск	V + Part. II + N	калькування, додавання прийменника
byte-miltiplexer channel	байт-мультиплексний канал	N + N + N	транслітерація і калькований переклад
vector processor	1. векторний процесор 2. матричний процесор	N + N	1. калькування 2. транслітерація 3. смисловий розвиток
smart grid	«розумні» енергомережі, призначені для розподілу енергопотужності	A + N	смисловий розвиток, переносне значення
cyberbullying	1. кібербулінг	N	1. транслітерація

	2. знущання над людиною в мережі		2. смисловий розвиток

Розглянемо більш докладно кожен із способів перекладу.

1. Транскрипція.

При даному способі перекладу відбувається фонемна передача складу англійського слова. Фонетична асиміляція англійських запозичень термінів, зокрема дискурсу мультимедійних технологій, за словами багатьох авторів (В.М. Арістова, М.А. Брейтер, Г.Г. Тимофєєва та ін.) вважається першим етапом проникнення англіцизмів в українську мову.

З точки зору фонетики, на початковому етапі використовується вимова мови-оригіналу, потім англійська вимова починає поступово піддаватися нормам українкої мови. Якщо в мові-джерелі і у приймаючій мові немає рівнозначних відповідників, англійські звуки замінюються схожими за артикуляцією українськими фонемами. наприклад: *accelerator* – ‘акселератор’ (прискорювач); *cooler* – ‘кулер’ (охолоджувальний пристрій, розташований на процесорі); *streamer* – ‘стример’ (людина, що самостійно веде трансляцію гри на комп'ютері і коментує її); *bug* – ‘баг’ (помилка в комп'ютерній програмі); provider – провайдер (постачальник Інтернет послуг); *click* – ‘клік’ (натискання на мишу для того, щоб комп'ютер виконав потрібну дію або команду) (Дьяков: 180).

2. Транслітерація.

Даний спосіб перекладу передбачає передачу графічної форми слова без урахування його фонетичного змісту, наприклад: *console* – ‘консоль’ (спеціалізований пристрій для комп'ютерних ігор); *cursor* – ‘курсор’ (рухливий (миготливий) знак зазвичай у вигляді горизонтального або вертикального штриха, відтворений на комп'ютерному моніторі, що відзначає його робочу точку); *account* – ‘обліковий запис’, в якому зберігається різна інформація, що відноситься до користувача); *hosting* – ‘хостинг’ (послуга надання дискового

простору, трафіку та іншого для розміщення сайту); *scrolling* – ‘скролінг’ (коліщатко миші і сама дія прокрутки вмісту вікна)) (Дьяков: 180).

3. Калькування.

Калькою в мовознавстві вважається «слово або вираз, утворене шляхом буквального перекладу іншомовного слова або виразу» (Майстренко: 172). Наприклад: *finger-touch screen* – ‘сенсорний екран’; *motherboard* – ‘материнська плата’; *random access memory* – ‘оперативний пристрій’; authorized user – ‘зареєстрований користувач’; *feedback* – ‘зворотний зв'язок’; *screen resolution* – ‘дозвіл екрана’. Калькуванням називають буквальний послівний переклад лексичної одиниці. У разі якщо слід перекласти англомовний термін-словосполучення, то його перекладають з мови оригіналу послідовно частинами засобами мови перекладу. Кальки значно поповнюють основний словниковий фонд будь-якої мови.

Приклади калькованого перекладу термінів дискурсу мультимедійних технологій наведені у таблиці 3.2.

Таблиця 3.2

Калькування як спосіб перекладу термінів дискурсу мультимедійних технологій

№ з/п	Англійський термін	Український переклад
1	*operating system*	операційна система
2	*mouse*	миша
3	*hard disk*	жорсткий диск
4	*audio analyzer*	аудіоаналізатор
5	*network domain*	мережевий домен
6	*server domain*	серверний домен
7	*backbone or trunk domain*	магістральний домен
8	*Internet of things (IoT)*	Інтернет речей
9	*uninterruptible power*	безперебійне енергоживлення

10	*Artificial Intelligence (AI)*	штучний інтелект

Калькований переклад в багатоскладних термінах часто супроводжується транслітерацією. До прикладів транслітерування можна віднести терміни, утворені від англійських слів: *bit, disk, printer, monitor, scanner, display, sypercomputer, Internet portal, smartphone, spam, router, adapter, driver, assembler, plug-in, post, soft* і т.д. Транслітерування дуже близьке до процесу транскрибування, при якому передаються не букви, а звуки, наприклад: *overlay* – ‘оверлей’ (покриття; верхній шар), *windows* – ‘віндоуз’, *mainframe* – ‘мейнфрейм’, *byte* – ‘байт’, *upgrade* – ‘апгрейд’.

4. Фонетична мімікрія.

Даний спосіб заснований на збігу семантично несхожих загальновживаних слів і англійських термінів в сфері мультимедійних технологій: ‘дрова – драйвери’ – *drivers* (комп'ютерна програма, що розширює можливості керування пристроєм введення-виведення або периферійними пристроями); ‘мило – електронна пошта’ *e-mail*; *homepage* ‘хом'як – домашня сторінка сайту’.

5. Напівкалька.

Слова, які при граматичному освоєнні підкоряються правилам української граматики, наприклад: *disk drive* ‘дискетник’; *to like* ‘лайкнути’; *to follow* ‘зафоловити’; *manual* ‘мануалка’; *google* ‘загуглити’.

Певні складнощі у перекладачів виникають при передачі термінів-абревіатур. Найбільш поширеними прийомами перекладу скорочень та абревіатур є калькування (переклад повної форми) і модуляція.

У деяких випадках, перекладач стикається з особливими труднощами в ході процесу перекладу абревіатур. Дані складності можуть бути пов'язані з тим, що значення абревіатур не завжди збігаються зі значеннями словосполучень в повній формі, як-от: *OK (all correct)* все ‘правильно’.

В ході здійснення перекладу абревіатур, перекладач найчастіше вдається до використання словників, проте жоден словник не спроможний надати

значення всіх абревіатур, які можуть зустрічатися в текстах дискурсу мультимедійних технологій. Саме тому перекладачеві слід знати основні прийоми перекладу абревіатур.

Перш за все, слід повністю вивчити представлений матеріал і спробувати з'ясувати значення абревіатури з контексту. Часто, її перше вживання в тексті супроводжується розшифровкою. Якщо в ході аналізу контексту не було виявлено значення абревіатури, то слід провести повний аналіз її структури і розшифрувати компоненти, що входять до її складу. Для передачі значень абревіатур на українську мову слід використовувати такі методи:

а) метод транслітерації. Наприклад, скорочення *URL (Uniform Resource Locator)*, що перекладається, як ‘уніфікований локатор ресурсу, веб-адреса’;

б) метод перекладу повної форми. Наприклад, абревіатура *GIF (Graphics Interchange Format)* перекладається як ‘формат обміну графіки або формат стиснення зображення’;

в) метод перекладу і транскрибування. Наприклад, абревіатура *BASIC (Beginner's All-purpose Symbolic Instruction Code)* перекладається на українську мову як ‘Бейсік Один з перших і найпопулярніших досі мов програмування’.

г) метод перекладу повної форми і створення українського розширення. Наприклад, абревіатура *HTML (Hyper Text Markup Language)* перекладається на українську мову як ‘мова гіпертекстової розмітки при написанні веб-сторінок’.

д) метод калькування продемонструємо таким прикладом: *backing store* ‘магазин підкладки’; *alternate routing* ‘альтернативна маршрутизація’.

Дещо рідше, але все ж для відтворення англомовних абревіатур в англо-українському перекладі вдаються до інших способів: лексико-граматичні заміни (експлікація, модуляція): *AAR (after-action review)* ‘розбір результатів виконання завдання’.

Результати аналізу частотності вживання перекладацьких трансформацій при перекладі англійської термінології в текстах дискурсу

мультимедійних технологій на українську мову можна представити у вигляді таблиці 3.1.

Таблиця 3.1

Частка перекладацьких трансформацій при перекладі англійської термінології в текстах дискурсу мультимедійних технологій на українську мову

№	Назва трансформації	Частота вживання
1	калькування	27 (16,2 %)
2	транскрибування	25 (14,9 %)
3	транслітерація	22 (13,2 %)
4	конкретизація	10 (6,0 %)
5	генералізація	11 (6,6 %)
6	опущення	5 (3,0 %)
7	додавання	5 (3,0 %)
8	антонімічний переклад	16 (9,6 %)
9	експлікація (описовий переклад)	24 (14,4 %)

Продовження таблиці 3.3

№	Назва трансформації	Частота вживання
10	компенсація	-
11	перестановка	2 (1,2 %)
12	граматичні заміни	2 (1,2 %)
13	синтаксичне уподібнення (дослівний переклад)	15 (11,4 %)

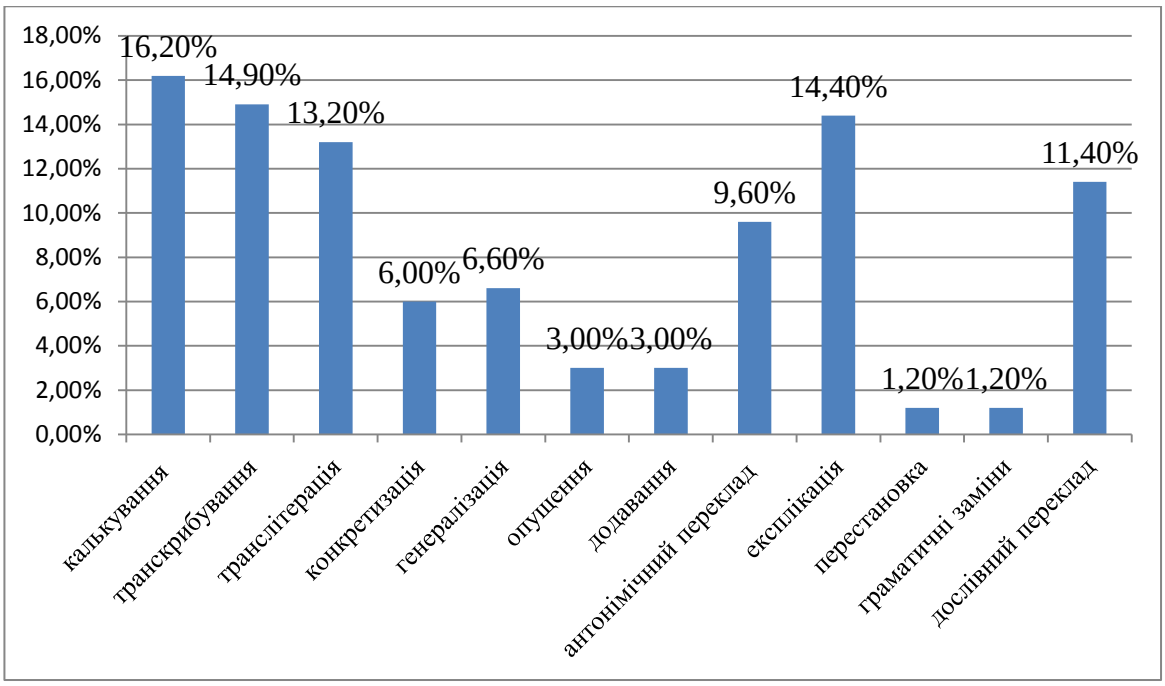

Рис. 3.1. Частка перекладацьких трансформацій в текстах дискурсу мультимедійних технологій при перекладі на українську мову

Отже, ми бачимо, що розглянуті нами перекладацькі трансформації активно використовуються при перекладі терміні в текстах дискурсу мультимедійних технологій в, які вживаються в інформаційних текстах і ЗМІ з англійської мови на українську, а також при передачі унікальної термінологічної інформації, що міститься в них. Існує чимала кількість перекладацьких трансформацій, їх різних класифікацій. Все ж, не всі з них часто використовуються при перекладі досліджуваної терміносистеми. До найбільш часто вживаних трансформацій можна віднести транскрибування і транслітерацію, калькування, конкретизацію, генералізацію, лексичне додавання, опущення і дослівний переклад, функціональну заміну, конверсію, перестановку, а також генеративну трансформацію.

Таким чином, головною опорою для перекладача при збереженні прагматичних функцій термінів у перекладі текстів англомовного дискурсу мультимедійних технологій є перекладацькі трансформації – набір інструментів, який використовується для перекладацьких перетворень тексту. Коли справа стосується термінів дискурсу мультимедійних технологій,

найбільш популярними перекладацькими трансформаціями служать лексико-семантичні заміни (модуляція, генералізація, конкретизація), калькування і описовий переклад. Особливості перекладу мультимедійного дискурсу повинні розглядатися на основі врахування цілого комплексу перекладацьких трансформацій, орієнтуючись в першу чергу на специфіку термінологічного складу лексики.

Висновки до розділу 3

Перекладач, працюючи над текстом дискурсу мультимедійних технологій повинен намагатися досягти адекватного перекладу. Такий переклад спеціальної лексики, зокрема термінів, забезпечує правильне розуміння і узгодженість дій між учасниками комунікації. На сучасному етапі розуміння термінів дискурсу мультимедійних технологій виявляється необхідним для знайомства з іншомовною культурою.

Найбільш поширеними прийомами перекладу простих і складних (багатокомпонентних) термінів у дискурсі мультимедійних технологій є лексико-семантичні заміни (модуляція, генералізація, конкретизація), калькування і описовий переклад. Використання описового перекладу досліджуваних термінів обумовлено не тільки різною лексико-синтаксичною сполучуваністю одиниць мови, а й відмінностями мовної картини світу в країнах, де ці терміни вживаються, і, як наслідок, відсутністю тих чи інших понять в країні мови перекладу.

ВИСНОВКИ

Вивчивши теоретичні засади функціонування аерокосмічних термінів в англомовному дискурсі та проаналізувавши способи перекладу означених лексичних одиниць з англійської на українську мову, можна зробити такі висновки.

1. Термін – структурно-смислова єдність, що позначає спеціальне поняття, важливою специфічною ознакою якого є збереження своєї цілісності, незалежно від способів і засобів передавання його змісту. Терміни мають словесну природу. Їхніми найважливішими ознаками вважають системність, інформативність, точність, однозначність, експресивну нейтральність.

2. Специфіка термінів зумовлена сферою функціонування термінологічних одиниць, а також тим, що терміни є номінативними одиницями мови науки й техніки, а не одиницями природної мови загалом. Саме в науковій сфері мови терміни виконують свої основні функції: номінативну – назви класу спеціальних об’єктів чи їх ознак; сигніфікативну – позначення загального поняття, яке належить до системи спеціальних понять цієї галузі знання; комунікативну – передавання в часі і просторі спеціального знання та ін. У науковому дискурсі переважають не одиничні слова-терміни, а їх словосполучення.

3. Терміносистема сучасного англійської мови включає прості, складові терміни і абревіатури. За типом структури або за кількістю структурних компонентів термінологічні словосполучення поділяються на: а) прості двокомпонентні (до складу яких входять два слова, одне з яких головне, а інше – залежне); б) складні багатокомпонентні (до складу яких входить більше ніж два компоненти). Багатокомпонентні термінологічні словосполучення утворюються шляхом розширення та уточнення значень двокомпонентних термінів.

4. Термін дискурсу мультимедійних технологій – це слово або словосполучення, що позначає певне поняття суспільно-виробничих відносин,

які характеризують осіб, предмети, явища, процеси, пов’язані з інформаційними технологіями; спеціальне найменування, що має просту або складну формальну структуру (слово чи словосполучення), співвідносне з певним поняттям з ІТ-галузі.

5. Спільними характеристиками всієї термінології дискурсу мультимедійних технологій є: однозначність номінації предмета в сфері ІТ-технологій; номінативність терміна – незалежність його від контексту; стилістична нейтральність терміна; системність терміна, тобто приналежність його до групи понять, що описують певний вид діяльності в сфері мультимедійних технологій або певний об'єкт.

5. Основними способами творення термінів дискурсу мультимедійних технологій в англійській мові є: афіксальний (суфіксальний та префіксальний), неологізація, іншомовне запозичення, міграція загальновживаних слів в підсистему дискурсу мультимедійних технологій, конверсія, абревіація та ін. Афіксальне словотворення є одним найбільш важливих і продуктивних морфологічних способів термінотворення в означеній термінології англійської мови.

6. Тексти дискурсу мультимедійних технологій мають свої особливості, які необхідно враховувати при перекладі. Вивченням таких особливостей займається спеціальна теорія перекладу. Перекладач повинен орієнтуватися в сучасній сфері мультимедійних технологій взагалі і мати чітке уявлення як про загальні тенденції їх розвитку, так і про ті сегменті підсистеми, з яким пов'язаний текст, що підлягає перекладу.

7. З метою вивчення особливостей термінів дискурсу мультимедійних технологій, які функціонують в текстах інформаційних технологій і ЗМІ, був зібраний емпіричний матеріал – понад 160 англомовних термінів, виявлених методом суцільної вибірки. Серед термінів англійської мови, які функціонують у дискурсі мультимедійних технологій, нами було виділено чотири тематичні групи: 1) «терміни на позначення людських ресурсів»; 2) «терміни на позначення матеріально-технічного забезпечення»; 3) «терміни

на позначення процесів, способів і прийомів обміну інформацією»; 4) «терміни-назви телекомунікаційних послуг, служб, відповідних документів і тарифів».

8. Загалом серед 164 виявлених лексичних одиниць в англомовних текстах інформаційних технологій та ЗМІ до тематичної групи «терміни на позначення людських ресурсів» належать 21 лексема (12,8 %); «терміни на позначення матеріально-технічного забезпечення» – 63 лексичні одиниці, або 37,8 % усіх проаналізованих термінів; «терміни на позначення процесів, способів і прийомів обміну інформацією» – 48 одиниць, що склало 29,3 % англійських термінів; «терміни-назви телекомунікаційних послуг, служб, відповідних документів і тарифів» – 32 лексеми, що складає 19,5 % усіх проаналізованих одиниць англійськомовної термінології дискурсу мультимедійних технологій.

За компонентним складом нами виділено такі основні типи термінів дискурсу мультимедійних технологій: одноелементні або однокомпонентні – терміни-слова (непохідні, похідні, складні, абревіатури); терміни-словосполучення (термінологічні словосполучення), які ще називають багатоелементними або багатокомпонентними. Одноелементні терміни ми класифікуємо відповідно до морфемної структури слова на: непохідні; похідні; складні; абревіатури.

Складові терміни переважають у термінології мультимедійного дискурсу. У текстах інформаційних технологій і ЗМІ нами було виявлено 89 складних термінів (54,3 %). Прості терміни займають в англійських текстах інформаційних технологій другу позицію, їх було нараховано 60 одиниць, що 36,6% усіх проаналізованих термінів, вони характеризуються точністю, смисловою однозначністю, функціональною стійкістю. Абревіатури (35 одиниць, або 6,5%) мають вузькопрофесійну спрямованість.

При перекладі англійських термінів у текстах мультимедійних технологій використовуються різні перекладацькі трансформації. Нами було виявлено, що до найбільш часто вживаних трансформацій можна віднести

транскрибування (14,9 %) і транслітерацію (13,2 %), калькування (16,2 %), конкретизацію (6,0 %), генералізацію (6,0 %), лексичне додавання (3,0 %), опущення (3,0 %) і дослівний переклад (11,4 %), функціональну заміну (1,2 %), експлікацію (14,4 %), а також антонімнічний переклад (9,6 %).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абабілова Н. М., Білокамінська В. Л. Особливості перекладу термінів українською мовою. *Молодий вчений*. 2015. № 2(6). С. 126—128.

2. Ахманова О. С. Словарь лингвистических терминов. 2-е изд. Москва, 2004. 571 с.

3. Ахренова Н. А. Интернет-дискурс как глобальное межкультурное явление и его языковое оформление. Дис. М., 2009. Автореферат. 36 с.

4. Білозерська Л. П., Возненко Н. В., Радецька С. В. Термінологія та переклад: навч. посіб. Вінниця: Нова книга, 2010. 232 с.

5. Буйницька О. П. Інформаційні технології та технічні засоби навчання : навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2012. 240 с.

6. Виноградова В. А. Термин в научном дискурсе. *Вестник Нижегородского университета им Н. И. Лобачевского*. 2014. № 2. С. 368—372.

7. Власенко С.В. Отраслевой перевод: синонимизация терминологии как метод компенсации системного диссонанса англо-русских терминосистем // Вестн. МГЛУ. Серия «Лингвистика». 2007. Вып. 532. С. 171—183.

8. Волченко О. М., Нікішина В. В. Відтворення англійських юридичних термінів як перекладознавча проблема. *Науковий журнал «Молодий вчений»*. Херсон: Видавництво «Молодий вчений», 2018. № 4.4 (56.4) квітень, 2018 р. С. 85—88

9. Гончаров Г. До проблеми перекладу англомовних термінів-реалій. *Південний архів. Філологічні науки*. 2018. Вип. 73. С. 191—194.

10.Грабовський Є. М. Мультимедійні технології : навчальний посібник для студентів напряму підготовки 6.051501 «Видавничо-поліграфічна справа». Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2016. 92 с.

11.Гринев-Гриневич С. В., Сорокина Э. А., Скопюк Т. Г. Основы антрополингвистики (к лексическим основаниям эволюции мышления человека) : учеб. пособие. Москва: Компания Спутник, 2005. 114 с.

12.Гринёв-Гриневич С. В. О терминологических аспектах научно-технического перевода // Вестник Московского государственного областного университета. Серия: Лингвистика. 2011. №6. С. 74—78.

13.Гринев-Гриневич С. В. Терминоведение. М.: Академия, 2008. 304 с.

14.Дейнека В. М. Синтаксичний спосіб творення термінів в українській митній термінології // Вісник Донецького національного університету, Сер. Б: Гуманітарні науки. 2012. Вип. 1—2. С. 170—178.

15.Дрешер Ю. Н. Применение мультимедийных технологий в образовательном процессе. URL: http://www.gpntb.ru/win/inter-events/crimea2007/cd/153.pdf.

16. Дуброва Ю. Ю. Структурно-содержательная специфика многокомпонентных терминов (на материале военных документов). Дис. М., 2015. Автореферат. 22 с.

17.Дьяков А.В. Между социолектом и субъязыком: переводчик и его перевод // Вестник ЛГУ им. А.С. Пушкина. 2011. № 1. Т. 2. С. 177—183.

18.Ефективність навчання студентів: навч. посіб. / В. І. Євдокимов, Г. Ф. Пономарьова, В. В. Луценко, Т. П. Агапова та ін.; за ред. В. І. Євдокимова. Харків: ХНПУ ім. Г. С. Сковороди, 2004. 222 с.

19.Зиновьева Е. С. Роль гендерно маркированных лексических единиц в конструировании маскулинности и феминности в дискурсе гендерно ориентированных глянцевых журналов (на материале английского и русского языков) // Universum: Филология и искусствоведение : электрон. научн. журн. 2017. № 12(46). URL: http://7universum.com/ru/philology/archive/item/5313.

20.Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми : навчальний посібник. Вид. 5-те, випр. Вінниця: Нова Книга, 2018. 656 с.

21.Кислухина М. В. Терминологические словосочетания подъязыка сельскохозяйственной и почвенной микробиологии в английском, украинском

и русском языках // Филологические науки. Вопросы теории и практики. 2018. № 6(84). Ч. 1. С. 83—88.

22.Кияк Т. Р. Функції та переклад термінів у фахових текстах // Вісн. Житомир. держ. ун-ту ім. І. Франка. 2007. Вип. 32. С. 104—108.

23.Колесник А. О., Бєлікова О. Ф. Перекладацькі прийоми під час перекладу термінології наукових текстів // Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг. 2010. Вип. 1. С. 719—727.

24.Лейчик В. М., Целов С. Д. Лингвистические проблемы терминологии и научно-технический перевод // Перевод научно-технической литературы. Вып. 18. Ч. II: серия «Теория и практика научно-технического перевода». М.: ВЦП, 1990. С. 38—48.

25.Литвинко О. А. Словотвірні характеристики багатокомпонентних термінів англійської термінологічної підсистеми машинобудування // Філологічні трактати. Суми: Сумський державний університет, 2010. №1. С. 57—64.

26.Майстренко С. В. Дискурс і текст: міждисциплінарний підхід до визначення понять // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія : Філологічна. 2015. Вип. 56. С. 172—174.

27.Макарова О. С. Статистичне вимірювання ступеня продуктивності лексико-семантичних інновацій у сучасному медіа-дискурсі (на матеріалі італійської та української мов). Дис. Київ, 2016. 242 с.

28. Никитина С. Е. Семантический анализ языка науки: на материале лингвистики. М.: Либроком, 2010. 146 с.

29. Ніколаєнко А. Г. Лексикологія англійської мови – теорія і практика. Вінниця: Нова Книга, 2007. 528 с.

30. Ніколаєва Т. М. Перекладацькі стратегії в англо-українському просторі // Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія : Філологія. Соціальні комунікації, 2018. № 29(68)(1). С. 110—115.

31. Нуриев В. А. Стратегия и тактика в художественном переводе. Языковое бытие человека и этноса. психолингвистический и когнитивный аспекты, 2006. № 10. С. 148—154.

32.Нургалеева Л. В. Эволюция мультимедийного дискурса с позиции интерсенсорного моделинга коммуникации. URL: https://core.ac.uk/download/pdf/38541164.pdf

33.Орлик О. В., Гонцова В. В. Сучасні мультимедійні технології // Інформатика та інформаційні технології : студ. наук. конф., 20 квітня 2015 р. : матер. конф. Одеса: ОНЕУ, 2015. С. 76—79.

34.Реформаторский А. А. Введение в языковедение : учебник. М.: Аспкект Пресс, 2015. 526 с.

35.Ромашенко В. Є. Комп'ютерний дискурс як засіб формування інформаційно-комунікаційної компетенції бакалаврів філології // Педагогічна освіта: теорія і практика. 2013. Вип. 15. С. 166—170.

36.Стежко Ю. Г. Лингвокультурный и социокультурный аспекты проблемы перевода терминов // Молодой ученый. 2013. № 7 (54). С. 496—501.

37.Стежко Ю. Г. Навчально-методичний посібник з практичної граматики англійської мови (для студентів немовних факультетів). Київ – Кіровоград, РВЛ КНТУ, 2013. 625 с.

38.Суперанская А. В. Общая терминология: вопросы теории / А. В. Суперанская, Н. В. Подольская, Н. В. Васильева. / отв. ред. Т. Л. Канделаки. – М. : ЛИБРОКОМ, 2012. – 248 с.

39.Сусименко Е. В., Рождественская С. В. Проблемные аспекты в определении научного термина и его свойств // Филологические науки. Вопросы теории и практики. 2012. №1(12). С. 135—138.

40.Термінологічні проблеми перекладу наукових текстів у сфері IT технологій / О. П. Кальнік, О. С. Воробйова, А. В. Симоненко, М. В. Олешко // Молодий вчений. 2019. № 5.1 (69.1). С. 187—190.

41.Тимощук Т. І. Вплив сучасних мультимедійних технологій на збагачення англомовного лексикону кінематографічної галузі // Нова філологія. Збірник наукових праць. Запоріжжя: ЗНУ, 2014. № 67. С. 128-131.

42.Українсько-англійський словник лінгвістичної термінології / Л. В. Коломієць, О. Л. Паламарчук, Г.П. Стрельчук, М. В. Шевченко. Київ: Освіта України, 2013. 455 с.

43.Хомік О. М. Експериментальна оцінка формування управлінської культури майбутніх економістів засобами мультимедійних технологій // Освітологічний дискурс. 2014. № 4. С. 258—268.

44.Хромова В. С. Особливості утворення та перекладу термінів у науково-технічній літературі // Мова і культура. 2013. Вип. 16, Т. 1. С. 377—381.

45.Чумак Л. М. Лексичні інновації в англомовному медійному дискурсі початку XXI століття: структурний і лінгвопрагматичний аспекти. Дис. Житомир, 2018. 269 с.

46.Шафрин Ю. А. Информационные технологи : учеб. пос. М. : Бином. Лаборатория знаний, 2004. Ч. 1: Основы информатики и информационных технологий. 316 с.

47.Щербакова О. Л. Дискурс і текст як об’єкти лінгвістики // Наукові записки Наукові записки Ніжинського державного університету ім. М. Гоголя. Сер.: Філологічні науки. 2014. Кн. 2. С. 294—297.

48. Юхимець Ю. С. осоБливості Перекладу науково- теХнічного дискурсу (на матеріалі перекладів з англійської мови українською) // Науковий вісник ПНПУ ім. К. Д. Ушинського. 2018. № 27. С. 223—231.

49. Яблочнікова В. О. Особливості перекладу безеквівалентної лексики // Наукові записки. Серія «Філологічна». Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія». 2015. Вип. 59. С.249–251.

50.Adele D. Intersensory facilitation of reaction time: evaluation of counter and diffusion coactivation models // Journal of Mathematical Psychology. 1995. June.Vol.39. Is.2. P.197—215.

51.Computer-mediated intersensory learning model for students with learning disabilities // TechTrends. 2010. March. Vol. 54. Is. 2. P. 63—71.

52.Effects of spatial congruity on audio-visual multimodal integration / Teder-W. A. Sallejalrvi, F. Di Russo, J. J. McDonald, S. A. Hillyard // Journal of cognitive neuroscience. 2005.Vol. 17. No. 9. P. 1396—409.

53.Gorman M.F. Intermodal Pricing Model Creates a Network Pricing Perspective at BNSF // Interfaces. 2001, July. Vol.31. Is.4. P. 37–49.

54.Huddleston R. Pullum G. K. Cambridge Grammar of the English Language. Cambridge: Cambridge University Press, 2003. 1860 p.

55.Intersensory causality modeling using deep neural networks / K. Noda, H. Arie, Y. Suga, T. Ogata. Systems, Man, and Cybernetics (SMC). IEEE International Conference on 13–16 Oct. 2013. P. 1995—2000. Digital Object Identifier: 10.1109/SMC.2013.342.

56.Kadoch M. Neologisms in British Newspapers. South Bohemia: Lambert Academic Publishing, 2013. 92 p.

57.Klatzky R.L., Creswel, J.D. An intersensory interaction account of priming effects and their absence. Perspectives on Psychological Science. 2014, January. Vol.9. No.1. P. 49—58.

58.Munteanu L. On the intermodal interactions of waves. *AMTA'08*. Proceedings of the 9th WSEAS International Conference on Acoustics & Music: Theory & Applications, 2008. P. 17—22.

59.A neural network model for the intersensory coordination involved in goal-directed movements / Y.I.Coiton, J.C.Gilhodes, J.L.Velay, J.P. Roll. Biol Cybern. 1991. 66(2). P. 167—76.

60.Professional English: Computer Technologies : навч. посіб. / О. М. Акмалдінова, О. Є. Бугайов, Г. В. Бабій, С. А. Волгіна. Київ: НАУ, 2014. 352 с

61.Razlighi Q.R., Kehtarnavaz N., Yousef, S. Evaluating similarity measures for brain image registration. Journal of Visual Communication and Image Representation. 2013, October. Vol.24. Is.7. P. 977—987.

62. Roget's Thesaurus of English Words & Phrases / B. Kirkpatrick (ed.). Penguin Books, 2000. 810 p.

63.Venuti L. Strategies of translation. Rout-ledge encyclopetia of translation studies. London: Taylor and Francis Books Ltd. 2001. P. 240—244.

СПИСОК ДОВІДКОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ

64. (АУС) Англо-український словник: більше 100 000 слів (350 000 варіантів перекладу) /за ред. проф. Гороть Є. І. Вінниця: Нова Книга, 2006. 1700 с.

65. (РАФСП) – Кузьмин С. С. Русско-английский фразеологический словарь переводчика. Москва: Наука, 2001. 495 с.

66. (LDAE) Longman Dictionary of American English. 4th ed. Harlow (Essex): Longman, 2009. 1860 p.

67. (OALD) – Oxford Advanced Learner's Dictionary. Oxford University Press, 2000. 1600 p.

68. (OED) Online Etymology Dictionary. URL: https://www.etymonline.com//.

69. (OCD) – Oxford Collocations Dictionary. Oxford University Press, 2003. 897 p.

70. (OD) – Oxford Dictionary. URL: https://en.oxforddictionaries.com/.

71. (LDCE) Longman Dictionary of Contemporary English. 6th edition. Pearson, 2013. 678 p.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

72. (TLW) –Doyle A. C. The Lost World. Chatham: Wordsworth Classics, 1995. 461 p.

73. (TFCTICI) – The Future of Computer Technology and its Implications for the Computer Industry. *Computer Journal*. 2008. Vol. 51(6). P. 735—740.

74. (ENCT) – On the Emergence of New Computer Technologies. *Educational Technology & Society*. 2006. Vol. 9(1). P. 335—343.

75. (OEC) – The Oxford English Corpus. URL: https://en.oxforddictionaries.com/explore/oxford-english-corpus

ДОДАТОК А

Англомовні терміни у дискурсі мультимедійних технологій та їх україномовний переклад

№ з/п	Англійська мова	Український переклад
1.	*The web developer is also required to assist staff in the coordination and retrieval of pertinent information, archiving and records management* (OEC).	Крім того, веб-розробник повинен надавати допомогу персоналу в координації та пошуку відповідної інформації, архівізації і веденні досьє.
2.	*Responsibility for the internet pages of third parties, to which this web site refers, is borne by the respective provider* (OEC).	Відповідальність за Інтернет сторінки третіх сторін, посилання на які є на цьому веб-сайті, несе відповідний провайдер.
3.	*A moderator or administrator may have altered your permissions, or discontinued attachments in the specific forum.*	Імовірно модератор або адміністратор змінили ваші права, або заборонили додатки в певних форумах.
4.	*The workstation of the operator with software meets all such system demands (ENCT).*	Автоматизоване робоче місце оператора з програмним забезпеченням відповідає всім сучасним вимогам, що пред'являються до подібних систем.
5.	*The individuals included both decision-making staff and scientific, engineering and technical personnel* (OEC).	Особи, з якими були проведені співбесіди, включали керівних співробітників і вчених, інженерний і технічний персонал.
6.	*The salary for the chief engineers of communications companies is $ 2,000* (OEC).	Заробітна плата для головних інженерів підприємств зв'язку становить 2000 дол. США.
7.	*West Telecom Corporation was established in 1998 as the internet telephony solutions developer*(OEC).	Корпорація West Telecom була заснована в 1998 році як розробник рішень в області Internet-телефонії.
8.	*A new handler for localized file names will first be tested in the experimental version 0.71.25 (ENCT).*	Новий фахівець з ремонту і наладки апаратної частини комп'ютерів для локалізованих імен файлів буде спочатку протестований в експериментальній версії 0.71.25.
9.	*It is proposed to maintain one P-2 (Systems Analyst) post provided for the Information Technology Services Division* (OEC).	Пропонується зберегти одну посаду класу С-2 (системний аналітик), надану Відділу інформаційно-технічного обслуговування.
10.	*A game designer from the New School put together a wonderful video gaming school* (OEC).	Розробник ігор з Нової Школи створив чудову відео-ігрову школу.
11.	*For the consideration of the parties, a webmaster post is being proposed by the Secretariat* (OEC).	Для розгляду Сторін секретаріатом пропонується посаду адміністратора веб-вузла.

12.	*Technology allows creating customer databases and integrating financial information* (OEC).	Технології дозволяють створювати бази даних про клієнтів та інтегрувати фінансову інформацію.
13.	*Digitize of subscriber switches and offer of supplementary services* (OEC).	Перевести роботу комутаційних апаратів абонентів на дискретний режим роботи і запропонувати додаткові послуги.
14.	*Each team is expected to provide support to approximately 1,000 users of hand-held radios and telephones* (OEC).	Передбачається, що кожна групу буде обслуговувати приблизно 1000 користувачів портативних радіостанцій і телефонних апаратів.
15.	*Every user who calls must identify their license number* (OEC).	Кожен користувач, який телефонує, повинен сказати номер своєї ліцензії.
16.	*Every potential consumer of multimedia services consumes media in different ways, and that is the main reason multimedia will help you capture the attention of your target market based on the specific requirements of its segments (ENCT).*	Кожен потенційний споживач мультимедійних послуг споживає медіа по-різному, і це головна причина, чому мультимедіа допоможе вам привернути увагу вашого цільового ринку, виходячи з конкретних вимог його сегментів.
17.	*The number of multimedia market subjects participants has been increasing recently* (OEC).	Останнім часом збільшується кількість суб'єктів мультимедійного ринку.
18.	*Privilege escalation means a user receives privileges they are not entitled to* (OEC).	Підвищення привілеїв означає, що користувач отримав привілеї, правами на які він не володіє.
19.	*Ratings and classification provide consumer information on the audience suitability of films* (OEC).	Завдяки присвоєнню категорії та класифікації фільмів споживач отримує інформацію про те, наскільки фільми прийнятні для перегляду в тій чи іншій аудиторії.
20.	*Clients of our multimedia company receive quality services.*	Клієнти нашої мультмедійної фірми отримують якісні послуги.
21.	*Criterions are: dialogue pre-history between each abonent and each operator, operator's online status and size of incoming messages queue, dispatcher's manual redirections of incoming messages* (OEC).	Враховується передісторія діалогів абонента з усіма операторами, присутність в онлайні ізагрузка оператора, а так само дії диспетчера по перенаправлення абонентів.
22.	*If you are MTS subscriber, downloaded data will be tariffed during the test according to your tariff plan* (OEC).	Якщо ви є абонентом МТС, завантажені дані під час тестування тарифікуватимуться відповідно до вашого тарифного плану.
23.	*Enter your account in the appropriate field* (OEC).	Введіть ім'я користувача облікового запису у відповідному полі.
24.	*He was a pro surfer* (OEC).	Він був професійним сервером.
25	*Another critical aspect is our role as the main implementer of multimedia projects* (OEC).	Ще один важливий аспект – наша роль головного реалізатора мультимедійних проектів.
26.	*The multimedia service is connected by means of the Internet to the end user's devices and to a multiplicity of multimedia servers containing elements of the multimedia content* (OEC).	Послуга мультимедіа підключається за допомогою Інтернету до пристроїв кінцевого користувача та до безлічі

		мультимедійних серверів, що містять елементи мультимедійного вмісту
27.	*Service handler that implements ICMP-like requests such as ping and buffer status*	Обробник послуг, що реалізує запити, подібні до ICMP, такі як пінг та стан буфера.
28.	*The autonegotiation protocol selects between 1000BASE-KX, 10GBASE-KX4, 10GBASE-KR or 40GBASE-KR4 operation* (OEC).	Протокол автоузгодження дозволяє перемикатися між 1000Base-KX, 10GBASE-KX4, 10GBASE-KR або 40GBASE-KR4 (802.3ba).
29.	*Two important applications of cryptography are digital signatures and encryption* (OEC).	Двома важливими прикладними компонентами криптографії є підписи в цифровій формі і шифрування.
30.	*We know almost everything there is to know about optimizing computers, speeding up, cleaning and defragmenting disks and the Windows registry* (OEC).	Ми знаємо все про оптимізацію системи, її прискоренні, очищення і дефрагментації дисків і реєстру. І наші програмісти дійсно ненавидять повільні комп'ютери.
31.	*But the data transfer to remote locations via the Internet is based on other principles* (OEC).	Однак передача даних і управління через Інтернет в мережі віддалених зовнішніх рекламних екранів побудована на зовсім інших принципах.
32.	*Two presentations were given concerning national activities related to European scale modeling that are likely to feed the EMEP modeling developments* (OEC).	Два виступи були присвячені діяльності на національному рівні з моделювання в масштабах Європи, які, як видається, з'являться джерелом даних для моделювання в рамках ЄМЕП:
33.	*This is affected massively by reverberation time, how reverberant a room is* (OEC).	На це в значній мірі впливає час реверберації, як звук відбивається в кімнаті.
34.	*Scientists are working on the issue of identifying abstract syntax* (OEC).	Вчені працюють над питанням ідентифікацією абстрактного синтаксиса.
35.	*Developers have established the rights to participate in the exchange of information* (OEC).	Розробниками встановлені права на участь в обміні інформацією.
36.	*Confidence levels are set to determine which responses are of acceptable quality and which responses require further repair or validation* (OEC).	Рівні впевненості встановлюються, щоб визначити, які відповіді є прийнятної якості, а які вимагають подальшого виправлення або перевірки.
37.	*One of the tasks is determination of the powers of exchange partners* (OEC).	Одним із завдань є визначення повноважень партнерів по обміну.
38.	*IT students are taught to transmission syntax selection* (OEC).	Студенти IT-спеціальностей вивчають проблему вибору синтаксису передачі.
39.	*The term is also used in the same spirit in communication protocol design where ASN.1provides a notation that separates the Abstract Syntax for data from…* (OEC).	Цей термін також використовується в тому ж дусі при розробці протоколу зв'язку, де ASN.1 містить позначення,

		що відокремлює абстрактний синтаксис для даних…
40.	*Data encryption over the transmission lines, as well as on the storage facilities, are already being used and will continue to be part of the normal operating procedures and standards in place at all offices* (OEC).	Компонентом звичайних робочих процедур та норм, що використовуються у всіх відділеннях, є та буде представлено вперед шифрування даних, що передаються по лініях зв'язку та містяться у сховищах.
41.	*Last week the company worked for restoring previously agreed syntax* (OEC).	Минулого тижня компанія працювала над відновленням попередньо узгодженого синтаксису.
42.	A*DSP, ASP, H.245 are the popular session laver protocols in ... In order to establish a session connection for two peer session service* (OEC).	ADSP, ASP, H.245 - популярні протоколи сеансового рівня.. Для того, щоб встановити з'єднання сеансу для двох служб однорангових сеансів
43.	*Implement system interfaces, where applicable, to avoid manual normal data transfers* (OEC).	Внесіть системні інтерфейси, де це можливо, щоб уникнути звичайної передачі даних вручну.
44.	*Urgent data transfer is then not automatic* (OEC).	Таким чином, передача термінових даних не здійснюється автоматично.
45.	*Training of 32 local administrative authorities in public management* (OEC).	Підготовка 32 місцевих адміністративних керівників з питань державного управління
46.	*The second phase of ProFi was to computerize activity management and reporting functionalities* (OEC).	Вторинний черговий ПРОФІ забезпечує комп'ютеризацію управління активністю та функціями щодо представлення звітності.
47.	*On the technical side, the Statistics Division developed web services for data transfers by applying StatisticalData and Metadata Exchange (SDMX) standards* (OEC).	Що стосується технічних аспектів, то Статистичний відділ розробив веб-систему для передачі службових даних на основі стандартів обміну статистичними даними та метаданими (ОСДМ).
48	*Also, since the new models of videoconference equipment adjust themselves more flexibly for quick signal recovery and resynchronization, these new models should be used for remote interpretation* (OEC).	Крім того, оскільки нові моделі відеоконференціонного обладнання краще адаптуються до швидкого уловлювання та повторної синхронізації сигналу, для дистанційного усного перекладу слід використовувати ці нові моделі.
49	*The effect of eliminating IP addresses in application and conversion of transport layers is a decoupling of the transport layer from the internetworking layer (Internet Layer) in TCP/IP* (OEC).	Ефект усунення IP-адрес у застосуванні та перетворення транспортних рівнів полягає у від'єднанні транспортного рівня від рівня мережевої мережі (Internet Layer) у TCP/IP.
50.	*The final connection multiplexing feature is the core of the NetScaler appliance functionality* (OEC).	Остаточне мультиплексування з'єднань є основою функціональності пристрою NetScaler.

51.	*The Commissioner may make an application for a final control order in respect of a relevant person only if…* (OEC).	Уповноважений може подати заяву про прийняття остаточного наказу про контроль щодо відповідної особи, лише якщо…
52.	*In application to image final segmentation, spectral clustering is known as segmentation-based object categorization* (OEC).	У додатку до заключної сегментації зображень спектральна кластеризация відома як кластеризація об'єктів на основі сегментації.
53.	*The new final data flow control will be created* (OEC).	Буде створено новий остаточний контроль потоку даних.
54.	*This is how Internet addressing and routing actually work* (OEC).	Ось як насправді працює адресація і маршрутизація в інтернеті.
55.	Retransmission, *essentially identical with Automatic repeat request (ARQ), is the resending of packets which have been either damaged or lost* (OEC).	Ретрансляція, практично ідентична з автоматичним запитом повторної передачі (ARQ), є повторною пакетів, які були або пошкоджені або втрачені.
56	*It is important to do it right conversion of network layer address to data link address* (OEC).	Важлиао правильно здійснити перетворення адреси мережевого рівня на адресу ланки даних
57.	*So the Internet needs addressing and directions.*	Тож Інтернет потребує адресації та вказівок.
58.	*Additionally, H..0 defines media packetization using RTP for traditional codecs like G., H. and H* (ENCT).	Упаковка медіа-даних використовуючи RTP для традиційних кодеків, таких як G., H. і H ..
59.	*The UDP encapsulation is used whenever negotiated using the Internet Key Exchange (IKE) protocol* (OEC).	UDP інкапсуляція використовується щоразу, коли застосовується узгодження з використанням Internet Key Exchange (IKE) протоколу.
60.	*Administrative management of the network level is becoming more and more popular* (OEC).	Все більшої популярності набуває адміністративне управління мережевим рівнем.
61.	*In this respect the actor model mirrors packet switching systems which do not guarantee thatpackets must be received in the order sent* (OEC).	В цьому відношенні модель акторів дзеркально відображає систему комутації пакетів, яка не гарантує, що пакети будуть отримані в порядку відправлення.
62.	*8 variants of color channels switching control and adjustment of channels switching speed in automatic mode* (OEC).	8 варіантів керування перемиканням колірних каналів і регулювання швидкості перемикання каналів в автоматичним режимі.
63.	*Every day you master the techniques Lazertahu - tsilytes remote control receiver in the TV that about a defeat the appropriate command signals: switching the channel, change the sound and others* (OEC).	Кожен день Ви відпрацьовуєте прийоми лазертаг «цілитеся» пультом в приймач телевізора, який про «поразки» сигналізує відповідною командою: перемиканням каналу, зміною звуку та ін.

64.	*Data link layer works between two hosts which are directly connected in some sense* (OEC).	Рівень каналу передачі даних працює між двома хостами, які в певному сенсі безпосередньо з'єднані
65.	*FTP normally transfers data by having the server connect back to the client, after the PORT command is sent by the client* (OEC).	FTP зазвичай передає дані з підключення до клієнта, після того як клієнт надішле команду PORT.
66.	*A data block organizing is an important task for an IT professional* (OEC).	Впорядкування блоку даних є важливим завданням IT-фахівця.
67.	*Token Bus has a deterministic access delay, but it does not support prioritized access scheme which is needed in FMS communications* (OEC).	Token Bus має детерміновану доступ повідомлення, але не підтримує пріоритетну схему доступу, яка необхідна для зв'язку FMS.
68.	*Now we have to avoid any problem that the caller might get if the collision recognition does not work for him* (OEC).	Тепер нам потрібно уникати будь-яких проблем, які можуть викликати абоненти, якщо розпізнавання колізій не спрацює для нього.
69.	*Employees pay special attention to activation and deactivation of the physical layer connection* (ENCT).	Працівники особливо уважно слідкують за активізацією і вимиканням з'єднання фізичного рівня.
70.	*No less important is the serviceability of the system transmission of service blocks of physical level data* (OEC).	Не менш важливим є справність системи передачі сервісних блоків даних фізичного рівня.
71.	*At least one operation is asynchronous. Asynchronous transmission are not allowed.*	Виявлена, принаймні, одна асинхронна операція. Асинхронна передача бітів операції заборонені.
72.	*An obvious type of manipulation of spectral envelopes is amplitude manipulation* (OEC).	Очевидним типом маніпулювання спектральними огинаючими є амплітудна маніпуляція.
73.	*In digita modulation, an analog carrier signal is discrete modulation by a signal.*	У цифровій модуляції, аналоговий сигнал несучої модулюється дискретним сигналом.
74.	*Today there is a new direction bipolar coding with alternative inversion* (ENCT).	Сьогодні новим напрямом є біполярне кодування з альтернативною інверсією.
75.	*We are waiting for receiving a resource reservation message*	Ми чекаємо на отримання повідомлення резервування ресурсів.
76.	*In fear of system failures and billing information losses we backed up traffic transit processes with our old solutions* (OEC).	Ще кілька тижнів ми продовжували дублювати процес передачі трафіку іншим софтсвітчом, побоюючись збоїв в роботі і можливості втратити білінгову інформацію.
77.	*The data conversion is done through a complex system of 19 bridges and interfaces between IMIS and the existing systems* (OEC).	Перетворення даних здійснюється за допомогою складної системи, що складається з 19 мостів і інтерфейсів, що з'єднують іміс і існуючі системи.
78.	*Establishment of two local teams in local communities to be identified in 10 or so participating countries, training, Internet connection (), information transferand remote instruction by ECE* (OEC).	Організація двох місцевих груп у відповідних місцевих органах влади в приблизно десяти країнах, що беруть участь в проекті, заходи з навчання, налагодження зв'язків з допомогою Інтернету (), передача інформації та

		курси дистанційного навчання ЄЕК ООН.
79.	*In addition, in order to improve the provision of telecommunication services, new legislation had been drafted, notably on regulation of the electronic communications sector* (OEC).	Крім того, з метою поліпшення надання телекомунікаційних послуг було розроблено нове законодавство, зокрема щодо регулювання сектору електрозв'язку.
80.	*5 participants, with professional audio-visual equipment, multimedia projector, screen, text projector and a basic conference facilities* (OEC).	25 учасників. Оснащення: професійне аудіовізуальне обладнання, мультимедіа-проектор, екран, проектор, а також основне обладнання, необхідне для проведення конференцій.
81	*We know almost everything there is to know about optimizing computers, speeding up, cleaning and defragmenting disks and the Windows registry* (TLW) (OEC).	Ми знаємо все про оптимізацію системи, її прискорення, очищення і дефрагментацію дисків і реєстру. І наші програмісти дійсно ненавидять повільні комп'ютери (Переклад автора).
82.	*A main limitation lies in the scale, which was based on Global Inventory Modeling and Mapping Studies (GIMMS) data, with 8 km spatial resolution, applied at the global scale with limited substratification* (TLW).	Одним з основних стримуючих чинників є масштаб, який заснований на даних досліджень по системам глобальної оцінки, моделювання та моніторингу (СГОММ), що мають 8-кілометрову просторову роздільну здатність і застосовуються на глобальному рівні з обмеженою субстратифікацією (Переклад автора).
83	*Shipments of 10GBASE-CX4 today are very low. although some network vendors offer CX-4 interfaces which can be used for either 10GBase ethernet or for stacking of switches at (slightly) lower latency* (ENCT).	Поставки обладнання з портами 10GBASE-CX4 дуже малі, проте деякі постачальники пропонують CX-4 інтерфейси для 10GBASE Ethernet або для об'єднання декількох комутаторів в єдиний стек, відзначаючи трохи нижчу латентність CX4.
84.	*Buy Transmitter Audio Adapter Hi-Fi sound Receiver dual transmission Bluetooth flexibility for TV PC Car* (ENCT).	Купити передавач Аудіоадаптер Hi - Fi стереоприймач подвійна передача Bluetooth гнучність для телевізора ПК автомобіля
85.	*Reduction in capacity for production and selectivity in programming of radio programmes in the areas listed below* (OEC).	Скорочення випуску і вибірковість радіопрограм в нижчеперелічених областях
86.	*Now you can get the Call Forwarding convenience without subscribing to any other of TelphinUSA's services!* (TFCTICI).	Тепер ви можете безпосередньо підключитися до послуги «Пряма переадресація», підключення до інших послуг від TelphinUSA не потрібно.
87.	*Other agencies have noted that, while the digital divide in voice telephony is*	Інші установи відзначили, що, хоча цифровий розрив в телефонному

	diminishing, there is a growing gap in broadband provision between developed and developing countries, with the risk that the latter will be further disadvantaged (TFCTICI).	зв'язку скорочується, відзначається зростаючий розрив у забезпеченні широкосмугового зв'язку між розвиненими і країнами, що розвиваються з ризиком для останніх виявитися в ще більш несприятливому становищі.

№ з/п	Англійська мова	Український переклад
88.	*To establish a Central American environment information system operating through CCAD, which will improve and expand the effective access of civil society to electronic communication services and other means of communication* (OEC).	Заснувати з допомогою ЦКОСР центральноамериканську систему екологічної інформації, яка забезпечила б громадянському суспільству більш широкий і ефективний доступ до служб електронного зв'язку та інших засобів комунікації.
89.	*CCS is useful for evaluating the qualitative correctness of properties of a system such as deadlock or livelock. (ENCT)*	ССС корисний для оцінки якісної коректності властивостей таких як взаємне блокування або «живе блокування»
90.	*Application deadlocking after attaching raster map or track in some cases (ENCT)*	Усунуто зависання програми при підключенні растрової карти або треків в деяких ситуаціях
91.	*Dial up FireWalling with Free BSP (TFCTICI)*	Побудова мережевого доступу на комутованому каналі зв'язку за допомогою Free BSP
92.	*Mockapetris instead created the Domain Name System* (OEC).	Мокапетріс натомість створив концепцію ієрархічної системи доменних імен.
93.	*The man was saying it was the very best digital projector currently available* (OEC).	Писали, що це найкращий цифровий проектор з усіх наявних.
94.	*When a rigid body (here a disk) is selected you see three grey handlers on it. Using them by clicking on them and moving them, you can change the velocity, the angle and the angular velocity of the body* (OEC).	Якщо вибрано тверде тіло (тут - диск), ви будете бачити на ньому три сірих елемента управління. Якщо привести на них курсор миші, натиснути ліву кнопку і пересунути покажчик, можна змінити швидкість, кут звернення і кутову швидкість тіла.
95.	*The HC analyzer shall be zeroed using zero air introduced at the analyzer port* (OEC).	Аналізатор НС встановлюється на нуль з використанням нульового повітря, що вводиться в аналізатор.
96.	*In 1983, Ampex introduced the DCRS digital cassette recorder, offering compact cassette storage with the equivalent of 16 digital or 8*	1983 рік: представлений касетний цифровий реєстратор DCRS, що пропонує зберігання на одній компакт-касеті обсяг, що зберігається

	DDR instrumentation reels on one cassette (OEC).	на 16 цифрових або 8 вимірювальних котушках DDR.
97.	*August has almost gone and it is time to think about the new look for your computer desktop* (OEC).	Серпень майже закінчився і пора б знову подумати про зовнішній вигляд того, на що ми дивимося цілими днями, а саме компютерного робочого столу.
98.	*To circumvent this it is isolated in a separate, unprivileged virtual machine, called the Network Domain* (OEC).	Щоб уникнути цього, він ізольований в окремій непривілейованої віртуальній машині, званої Мережевий домен.
99.	*Institutional issues, such as corporate identity and the common look of the website and server domain, were also part of the project* (OEC).	В рамках даного проекту увагу було також звернуто на організаційні питання, включаючи відмінні риси, загальний вигляд сайту і підключення до сервера.
100.	*Every disk our subscribers load will be infected* (OEC).	Кожен диск, який завантажать наші користувачі, буде заражений.
101.	*Above the menu a summary of the LVM configuration is shown* (OEC).	Зверху меню кратно показана настройка LVM.
102.	*And your domain will be available for other users to register* (OEC).	І Ваш домен буде доступний для реєстрації іншим користувачам.
103.	*Effective combination of signature detection and heuristic analyzer* (OEC).	Комплексна перевірка і лікування: пошук шкідливих програм по базах сигнатур, евристичний аналізатор.
104.	*The FCC took over wire communication regulation from the Interstate Commerce Commission* (OEC).	FCC прийняв регулювання дротового зв'язку від Міждержавної комісії з торгівлі.
105.	*Kurt Kramer introduced a selenium photocell to medical research* (OEC).	Курт Креймер впровадив селеновий фотоелемент в медичні дослідження.
106.	*Said invention improves noise characteristics of each photocell, reduces the number of defective cells in an integrated photoprotector array and simplifies the read-and-storage circuit of a photogenerated charge* (OEC).	Технічним результатом винаходу є поліпшення шумових характеристик кожного фотосегменту і зменшення кількості дефектних фотоелементів в інтегральному матричному фотоприймачі, а також спрощення схеми зчитування-зберігання фотогенерованих зарядів.
107.	*This may be through a PCMCIA adapter on laptops* (OEC).	Також це можна зробити за допомогою адаптера PCMCIA на переносних комп'ютерах.
108.	*A statement was made by László Pintér, Director, Measurement and Assessment, International Institute for Sustainable Development, who served as moderator* (OEC).	Із заявою виступив директор Відділу вимірювань і оцінок Міжнародного інституту сталого розвитку Ласло Пінтер, на якого було покладено функції модератора.
109.	*I got hired at Renautas to scan and digitize any files concerning Primatech* (OEC).	Ренатас найняли мене сканувати і оцифровувати будь-які файли, що стосуються Прайматек.

110.	*The use of electronic communications systems, including videoconference facilities, had now become part of the daily routine (ENCT).*	Використання електронних систем зв'язку, включаючи засоби для ведення відеоконференцій, стало тепер частиною повсякденної діяльності.
111.	*his design provided for code reuse among file system types with differing but similar semantics (e.g., an encrypting file system could reuse all of the naming and storage-management code of a non-encrypting file system)* (ENCT).	Цей проект передбачав повторне використання коду в файлових системах з різною, але схожою семантикою (наприклад, шифрована файлова система може використовувати систему імен та код для зберігання даних нешифрований файлової системи).

SUMMARY

Having studied the theoretical foundations of the functioning of aerospace terms in English discourse and analyzed the possibility of translating these lexical units from English into Ukrainian, we can draw the following conclusions.

1. Thermo-structural-semantic nity, denoting a special concept, important specifically meaning which is preservation of its integrity, regardless of the suction of the possibility of transferring his skills. The terms have a verbal nature. The most important features of them are considered to be systematic, informative, accurate, unambiguous, and expressive neutrality.

2. The specification of terms is determined by the scope of functioning of terminological units, as well as those that are scientific nominative units of science and technology, and not units of natural language in general. In the scientific sphere of language, terms perform their main functions: nominative - the names of a class of special objects or their features; significant - the definition of general understanding, which belongs to the system of special understanding of this field of knowledge; communicative - the transfer in time of space of special knowledge, etc. In scientific discourse I do not predominate single words-terms, but their phrases.

3. The terminology of modern English includes simple, compound terms and abbreviations. By type of structure or by the number of structural components terminological phrases are divided into: a) simple two-component (which includes two words, one of which is the main, as well as - dependent); b) complex multicomponent (which includes more than two components). Multicomponent

terminological phrases are formed by expanding and refining the meanings of two-component terms.

4. The term discourse of multimedia technologies is a word or phrase that denotes a certain concept of social and industrial relations that characterize persons, objects, phenomena, essays related to information technology; special name, simple or complex formal transformation (word or phrase), correlated with a certain concept in the IT industry.

5. Common characteristics of all terminology of the discourse of multimedia technologies are: unambiguous nomination of the subject in the field of IT technologies; nominative term - its independence from the context; stylistic neutrality of the term; systematicity of the term, ie its belonging to a group of concepts, how to describe a certain type of activity in the field of multimedia technologies or a certain object.

5. The main ways to create a thermal discourse of multimedia technologies in English-speaking countries: affixal (suffixal and prefixal), neologization, multimedia, etc. Affixal word formation is one of the most important and productive morphological means of term formation in the specified terminology of the English language.

6. The texts of the discourse of multimedia technologies have their own characteristics that must be taken into account when switching. A special theory of translation is engaged in the study of such features. The translator must navigate in the modern field of multimedia technologies in general and have a clear disclosure of information about the general trends of their development, and about those segments of the subsystem with which the connection of texts, for each.

7. In order to study the peculiarities of the terms of the discourse of multimedia technologies, which function in the texts of information technologies and mass media, empirical material was collected - more than 160 English terms, inventions by the method. In the middle of the terms of the English language, which function in the discourse of multimedia technologies, we have identified four thematic groups: 1) "terms on the knowledge of human resources"; 2) "terms for knowledge of logistics"; 3) "terms on the position of processes, methods and techniques of information exchange"; 4) "terms-names of telecommunication services, services corresponding to the document and tariffs".

8. In total, among the 164 identified lexical units in English texts of information technologies and mass media, the thematic group “terms on knowledge of human resources” includes 21 tokens (12.8%); "Terms of cognition of material

and technical analysis" - 63 lexical units, or 37.8% of all analyzed terms; "Terms on the position of processes, methods and techniques of information exchange" - 48 units, which amounted to 29.3% of English terms; "Terms-names of telecommunication services, services, relevant documents and tariffs" - 32 tokens, which is 19.5% of all analyzed units of English terminology of the discourse of multimedia technologies.

The component composition shows the following main types of thermodynamic disks of multimedia technologies: one-element or one-component - terms (non-derivatives, derivatives, complex, abbreviations); terms-phrases (terminological phrases), which are also called multi-element or multicomponent. One-element terms we classify according to the morpheme structure of the word into: non-derivatives; derivatives; complex; abbreviations.